UNIVERSITAS TYRNAVIENSIS

Časopis Trnavskej univerzity v Trnave XII/2023/2

Nela Kováčová
nová predsedníčka
Študentskej rady Trnavskej univerzity

Obsah

Editorial
Vyhráme zápas o našu budúcnosť? ... 3
Na pulze univerzity
Trnavská univerzita a Univerzita sv. Cyrila a Metoda plánujú integráciu ... 4
Vybral som si Danteho ... 4
Na ceste k európskej univerzite. Trnavu navštívili zástupcovia konzorcia KreativEU ... 5
Kolokvium v záhradnej čitárni ... 5
Čo nás teší
Prezidentka vymenovala nových profesorov ... 6
V historických vedách sme na Slovensku najlepší ... 6
Počet študentov Trnavskej univerzity stále rastie ... 7
Opätovný úspech našej fotografie. Tentokrát na archeologickú tému ... 7
Profily osobností
Výnimočne tvoriví. Piati profesori získali Cenu Antona Hajduka ... 8 – 9
Čas na interview
Trnavská univerzita – univerzita úspešných ... 10 – 11
Zo života fakúlt
Novinky z filozofickej fakulty ... 12 – 15
Novinky z pedagogickej fakulty ... 16 – 17
Novinky z fakulty zdravotníctva a sociálnej práce ... 18 – 19
Novinky z teologickej fakulty ... 20 – 21
Novinky z právnickej fakulty ... 22 – 23
Okienko študentskej rady
Zoznámte sa s novou predsedníčkou a novými podpredsedami ŠR TU ... 24 – 25
Študentská panoráma
Andrej Gerhát: Blankytné oči ... 25
Skratka, pointa, humor... Súťaž Fejtón 2023 ... 26 – 28
Humor a filozofia vo výtvarnom umení ... 29
Študentské mobility
Erasmus štúdium v Mníchove ... 30 – 31
Veda a výskum
Osobitné práva uhorských šľachtičien ... 32 – 33
Ponad čas
Aby sa Trnavská univerzita dožila viac ako jej slávna predchodkyňa ... 34 – 35

UNIVERSITAS TYRNAVIENSIS
Časopis Trnavskej univerzity v Trnave

Číslo reg. na MK SR:
EV 4665/12
ISSN 1338-9025

Vydáva Trnavská univerzita v Trnave,
Hornopotočná 23,
918 43 Trnava,
IČO 31 825 249,
č. tel.: 033/5939111
https://www.truni.sk/
e-mail časopisu: casopis.TU@truni.sk

Predseda redakčnej rady:
prof. PhDr. Vladimír Rábik, PhD.

Výkonná redaktorka:
PhDr. Henrieta Žažová, PhD.

Členovia redakčnej rady:
Mgr. Matúš Demko, PhD.
prof. MUDr. Bohumil Chmelík, PhD.
Samuel Kráľ
Mgr. Mária Letzová
Mgr. Barbora Likavská
doc. PhDr. Zuzana Lopatková, PhD.
doc. PhDr. Gabriela Magalová, PhD.
Radovan Marcinčin
PhDr. Zuzana Martinkovičová
Andrea Mičudová
ThLic. Mgr. Michaela Moravčíková, Th.D.
Mgr. Ľubica Nicolussi
Mgr. Anna Skupinová
doc. S.S. Lic. Jozef Tiňo, PhD.
Izabela Tobolková

Spolupracovníci:
PhDr. Adriana Krupová, PhD.
PhDr. Marián Manák, PhD.

Jazykový redaktor:
PhDr. Jozef Molitor

Grafická úprava:
Jana Janíková

Vydalo:
Typi Universitatis Tyrnaviensis, vydavateľstvo TU, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity a VEDY, vydavateľstva SAV

Periodicita vydávania:
štvrťročník

Dátum vydania periodickej tlače:
máj 2023, ročník dvanásty

Foto na obálke: Barbora Likavská

Pozn. V príspevkoch sú mená obvykle uvádzané bez akademických titulov.

Vyhráme zápas o našu budúcnosť?

prof. PaedDr. René Bílik, CSc.
rektor Trnavskej univerzity v Trnave

Milé čitateľky, milí čitatelia,
náš časopis ponúka vo svojich jednotlivých číslach v podobe slovných a obrazových „rekapitulácií" to, čo sa na univerzite a jej súčastiach udialo v nedávnom čase. Uvedomil som si, že mám tú výsadu a možnosť v týchto „úvodoch do čítania" obrátiť pozornosť nielen dozadu, ale aj do budúcnosti. Rád to využívam.
Niekedy sa zdá, akoby sa veci, ktoré síce výrazným spôsobom ovplyvnili niektoré úseky nášho života, stali veľmi dávno, prípadne máme pocit, akoby ani neboli. Veď koľkí z nás, napriek tomu, že svoju každodennosť máme neoddeliteľne zviazanú s akademickým prostredím, si dnes pripomínajú hektické chvíle spojené so schvaľovaním novelizácie zákona o vysokých školách? Koľkým z nás sa sprítomňujú udalosti, ktoré nás od rokovacích stolov s vtedajšou reprezentáciou nášho rezortného ministerstva, vyhnali najprv pred televízne kamery a napokon aj do ulíc počas protestných zhromaždení? Spomíname si vôbec dnes, tu a teraz, o čo vlastne išlo? V hre boli pritom základné otázky našej akademickej existencie: samospráva, akademické slobody a mocenská snaha podriadiť ich výkon štátnemu dirigizmu či inštitucionálne, pretože štátnou mocou spochybňovaná oprávnenosť existencie viacerých vysokých škôl. Asi sa budete čudovať, prečo sa k tomu vraciam, veď tie udalosti nemajú žiadne výročie a všetko napokon skončilo ako-tak prijateľným kompromisom. Lenže v tom zápase nešlo o to, čo bude takpovediac „na papieri". Išlo o zákon, v hraniciach ktorého sa pohybuje, môže a musí pohybovať náš akademický život. Práve teraz sme sa ocitli v období, keď sa všetko, čo sme dokázali svojimi rokovaniami, vystúpeniami, ale aj protestmi zachrániť, pripomína s nesmiernou naliehavosťou. ***Za slobody, ktoré sme nestratili, máme prevziať zodpovednosť!***
Práve teraz, dnes a v najbližších týždňoch, až do konca akademického roka, sa naplno ukáže rozdelenie tejto zodpovednosti medzi samosprávne orgány našej alma mater, ktorými sú rektor a akademický senát a ďalšie jej orgány, medzi ktorými má výraznú pozíciu správna rada univerzity. Práve teraz sa ukáže, či sme spôsobilí niesť, každý jeden z nás, svoj diel zodpovednosti. Už nie je v hre len rektor ako štatutárny reprezentant univerzity, ale na výkone riadenia sa musia zúčastniť aj tí ďalší. Niečo sme už zvládli, univerzita má platný aj účinný nový štatút, čosi ako svoju ústavu. „Na stole" sú však ďalšie veci, a všetky v jednom čase. Čaká nás schvaľovanie rozpočtu na rok 2023, kde sa o kompetencie a zodpovednosť delia všetci, ktorých som spomenul vyššie. Čaká nás návšteva pracovnej skupiny Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo a my budeme musieť preukázať, že vedenia a samosprávy fakúlt, vedenie a samospráva univerzity, Rada pre vnútorné hodnotenie kvality a mnohí ďalší, pracovali tak, že spoločným postupom dokázali zabezpečiť pre univerzitu ďalšiu existenciu jej vzdelávacej ponuky. V tomto zmysle je reč najmä o budúcnosti. V súvislosti s ňou je teraz práve na orgánoch akademickej samosprávy, ***všetkých, o ktorých bola reč****, či využijeme nateraz jedinú ponuku na finančne krytý rozvoj univerzity (za štyri roky štát neposkytol univerzite žiadne prostriedky na investície, okrem odstraňovania havarijných situácií) a prihlásime sa so svojím projektom, spolu s partnerskou Univerzitou sv. Cyrila a Metoda, k integrácii formou konzorcia. Som hlboko presvedčený, že to máme urobiť, že pre Trnavu tým zabezpečíme pozíciu tretieho najväčšieho univerzitného centra na Slovensku a pre študentov a akademikov stabilnú perspektívu. Definitívne slovo však bude mať akademický senát univerzity a jej správna rada. Takto, cez konkrétny výkon samosprávnych právomocí a cez schopnosť niesť za ne zodpovednosť, sa hlásia o slovo akademické slobody. Práve takto sa ukazuje* ***zmysel*** *nášho nedávneho zápasu za lepší zákon o vysokých školách. Chcem veriť, že nestratíme zo zreteľa toto spojenie slobody a zodpovednosti a že sa všetci tí, ktorí budú mať konečné slovo, rozhodnú správne.*
Prajem vám príjemné čítanie.

Trnavská univerzita a Univerzita sv. Cyrila a Metoda plánujú integráciu. Smerom k spoločnej budúcnosti využili výzvu ministerstva školstva

Obidve trnavské univerzity sa zapojili do výzvy ministerstva školstva na predkladanie projektových zámerov na podporu pri strategickom rozvoji infraštruktúry vysokých škôl. V prvej fáze plánujú vytvorenie konzorcia. V ďalšom období plánujú spoločnú integráciu.

Zámer integrácie oboch univerzít je výsledkom dlhodobých snáh a plánov. Ako uviedla rektorka Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave (UCM) Katarína Slobodová Nováková, UCM a Trnavská univerzita v Trnave sú jediné vysoké školy na Slovensku, ktoré sú na výzvu ministerstva už rok pripravené, majú vypracované právne analýzy a cestovnú mapu spájania. Obe univerzity dokonca zrealizovali testovanie spoločných informačných systémov a začali s prípravou budúcich spoločných študijných programov. „Výzvu na podporu pri strategickom rozvoji infraštruktúry vysokých škôl neberieme len ako vznik konzorcia. Nad spoločnou budúcnosťou uvažujeme strategicky a v dlhodobom horizonte," doplnila rektorka UCM.

„Naša reakcia na výzvu je výrazom viacročnej spolupráce. Pripravovaný integračný projekt vytvára potenciál na kvalitnú vzdelávaciu ponuku a špičkový vedecký výskum, z ktorého bude profitovať viac než 12-tisíc študentov, akademickí pracovníci a z mesta Trnava a trnavského regiónu urobí jedno z najvýznamnejších vysokoškolských centier na Slovensku," vyhlásil rektor Trnavskej univerzity René Bílik. Ambíciou oboch univerzít je budovanie spoločného vedeckého a kreatívneho parku a spoločných vedeckých tímov, ako aj vytváranie nových spoločných študijných programov a spoločných študentských médií.

Univerzity chcú jednotne vystupovať aj v zahraničí a harmonizovať vzájomné informačné systémy pre vzdelávanie a riadiace procesy. Medzi ďalšie plánované aktivity patria spoločné využívanie laboratórnych priestorov a spoločné centrá podpory pre študentov a zamestnancov. Spojením a integráciou plánujú univerzity posilniť svoje kapacity. Zámerom je vybudovať z Trnavy centrum excelentnej akademickej infraštruktúry, ktoré pokryje komplexný rámec vysokoškolského vzdelávania, aplikovaného výskumu, špičkovej vedy a ktorý ponúkne pre študentov, ale aj pedagógov maximálny priestor na ich rozvoj a napredovanie.

PR

Vybral som si Danteho

Pocta čestným doktorom Trnavskej univerzity patrí dlhoročne k spomienkovým podujatiam, prostredníctvom ktorých si pripomíname osobnosti, ktoré svojím dielom, aktívnym pôsobením či príkladným životom zaujali vedecké rady fakúlt.

Diskutéri (zľava): Štefan Bučko, Bohumil Chmelík, Katarína Karabová a Peter Tollarovič. Foto: Barbora Likavská.

Posledný aprílový štvrtok sme si po vynútenej prestávke naživo pripomenuli literárneho vedca, básnika a prekladateľa Viliama Turčányho, ktorý by sa v tomto roku dožil 95 rokov. Do povedomia odbornej, ale i laickej verejnosti sa zapísal najmä prekladateľskou tvorbou ohromného rozsahu a kultúrneho významu. Mimoriadny vzťah a akési spojenie lásky, obdivu a takpovediac životnej filozofie vyjadruje jeho jednoduché vyriešenie dilemy, či si vybrať životnú partnerku, alebo Danteho. Jeho rozhodnutie poznáme. Na radosť nás všetkých. Z autorskej i prekladateľskej tvorby Viliama Turčányho sme si vypočuli ukážky v pôsobivom podaní herca, recitátora a moderátora Štefana Bučka. Okrem neho pozvanie do diskusie prijali pedagogička a prekladateľka Katarína Karabová a literárny vedec Peter Tollarovič. Podujatie moderoval Bohumil Chmelík.

Zuzana Martinkovičová

Na ceste k európskej univerzite. Trnavu navštívili zástupcovia konzorcia KreativEU

V dňoch 23. – 25. apríla hostila Trnavská univerzita delegáciu rektorov a reprezentantov z partnerských európskych univerzít, ktoré sa podieľali na príprave spoločného projektu v rámci európskej univerzitnej iniciatívy Erasmus+. Týchto sedem európskych univerzít z Českej republiky, Portugalska, Rumunska, Talianska, Bulharska a Turecka vrátane TU založilo v roku 2022 medzinárodné konzorcium KreativEU.

Už počas víkendu pricestovali do Trnavy rektori, prorektori a ďalší zástupcovia akademickej obce z Polytechnického inštitútu v Tomare v Portugalsku, z Valašskej univerzity v Targovisti v Rumunsku, z Univerzity v Camerine v Taliansku, z Juhočeskej univerzity v Českých Budějoviciach v Česku, z Ekonomickej akadémie Dimitria A. Tsenova v Svishtove v Bulharsku a z Univerzity vedy a techniky Alparslana Türkeşa v Adane v Turecku. V nedeľu 23. apríla si prezreli historické centrum Trnavy, prehliadkou Trnavy ich sprevádzala historička Henrieta Žažová a archeológ Tomáš Kolon.

V pondelok 24. apríla delegáciu oficiálne privítal rektor TU René Bílik. Nasledovala prezentácia TU a jej jednotlivých fakúlt. Zúčastnení sa venovali aktuálnym témam a ďalším možnostiam spolupráce. TU predstavila nový intenzívny zmiešaný program, tzv. BIP (*Blended Intensive Programe*), pripravený katedrou klasickej archeológie s názvom *Natura et Cultura*. Ide o nový formát Erasmus+ krátkodobých mobilít pre študentov a učiteľov zo zahraničných partnerských univerzít. Cieľom programu je prepojiť informácie o pamiatkach a prírodnom prostredí, ako aj zobraziť prírodu v umení. Tento výučbový a tréningový program plánuje TU zrealizovať v októbri 2023. Témou pracovnej návštevy rektorov a reprezentantov boli aj spoločné nadnárodné a interdisciplinárne bakalárske, magisterské či doktorandské programy, spoločné multikultúrne letné školy, verejné prednášky a pod. Počas pobytu mali reprezentanti partnerských univerzít možnosť spoznať Slovensko a našu univerzitu. Cieľom bolo zistiť, v čom sa líšime a v čom sme si podobní.

KreativEU je sieť univerzít, ktoré zdieľajú rovnakú víziu o dôležitosti európskeho kultúrneho dedičstva. V tejto sieti chce TU spustiť výnimočný kvalitný vzdelávací „produkt", ktorý predstaví lokálne a národné kultúrne tradície, remeslá a folklór, aby sa vyučovali v širšej európskej perspektíve.

PR a Eva Matejovičová
Foto: Barbora Likavská

Kolokvium v záhradnej čitárni

O tom, že komunita, rodina a spoločnosť sú témy hodné našej pozornosti, dokázali príspevky hostí i živý záujem účastníkov kolokvia, ktoré organizačne pripravili Univerzitná knižnica a Ústav dejín Trnavskej univerzity v spolupráci s regionálnymi pobočkami spolku knihovníkov a spolku historikov, konanej 23. februára v príjemnom prostredí záhradnej čitárne Knižnice Juraja Fándlyho.

Bohatý spolkový život v predvojnovej Trnave predstavila Simona Jurčová zo Západoslovenského múzea. Príťažlivá a tak trochu vznešená téma rodinných erbov a činnosti heraldického klubu zaznela v príspevku riaditeľky Štátneho archívu v Bratislave Lenky Bartalosovej. Túžba poznať svoj rodokmeň a sledovať rodovú líniu je prirodzená a v ostatnom čase populárna. Michal Franko z Katedry histórie Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity účastníkom porozprával o zaujímavostiach a úskaliach pri tvorbe rodokmeňa.

Všetky príspevky si môžete prečítať v nasledujúcich číslach nášho univerzitného periodika a v zborníku Fons Tyrnaviensis IX.

Zuzana Martinkovičová

Prezidentka vymenovala nových profesorov

Vo štvrtok 23. marca 2023 prezidentka SR Zuzana Čaputová vymenovala nových vysokoškolských profesorov. Je medzi nimi vedúca katedry občianskeho a obchodného práva Monika Jurčová, odborníčka na teóriu a dejiny štátu a práva Miriam Laclavíková a vedúci katedry psychológie Marián Špajdel z Trnavskej univerzity.

Prezidentka v príhovore zdôraznila, že novovymenovaní profesori budú reprezentovať akademický svet všetkým, čo hovoria, a všetkým, čo robia. „Platí to o to viac, že reprezentujete ekonomické, právne, humanitné a umelecké odbory, ktoré sú úzko prepojené s politickou a kultúrnou úrovňou spoločnosti, a tiež so schopnosťou čeliť kritickým momentom. Demokratická a občianska spoločnosť potrebuje kultúru v tom najširšom chápaní," povedala prezidentka Z. Čaputová.

PR

Monika Jurčová

Miriam Laclavíková

Marián Špajdel

V historických vedách sme na Slovensku najlepší

Počas minulého roka prebiehalo na základe novely zákona č. 172 o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja z roku 2022 periodické hodnotenie výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti verejných výskumných inštitúcií na Slovensku, kde boli hodnotené v oblasti historické vedy aj výstupy členov Katedry histórie a Katedry klasickej archeológie Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Cieľom takéhoto hodnotenia, ktoré sa má konať každých šesť rokov, je zistiť úroveň slovenských vedeckovýskumných inštitúcií v porovnaní s podobnými inštitúciami zo zahraničia.

Výsledky hodnotenia majú v budúcnosti slúžiť na rozpis dotácií súvisiaci s podporou výskumu a vývoja. Rovnako však majú mať výsledky hodnotenia vplyv na to, či jednotlivé inštitúcie môžu poskytovať vzdelávanie v doktorandských programoch a či môžu uskutočňovať habilitačné a inauguračné konania. Dôležitou skutočnosťou pri hodnotení bol aj fakt, že hodnotiteľmi boli experti zo zahraničia a kritériá, ktoré nastavili, zodpovedali medzinárodným požiadavkám, čím vlastne nastavili aj zrkadlo slovenskej vede v porovnaní so zahraničím.

V porovnaní pätnástich pracovísk v oblasti historických vied skončili naše pracoviská (katedra histórie a katedra klasickej archeológie) najlepšie – výsledné profilové číslo vyšlo 3,76 (z možných 5,00) a percentil, ktorý vyjadruje, akú úroveň dosahuje pracovisko vo vzťahu k ideálnemu stavu, vyšiel našim dvom katedrám vo výške 75,2 %. Celkovo 25 výstupov hodnotiteľská komisia zaradila do piatich možných úrovní – svetová, významná medzinárodná, medzinárodná, národná úroveň a poslednou skupinou boli nezaradené výstupy. Veľmi dôležitá je najmä skutočnosť, že aj keď členovia katedier zadávali do hodnotenia rozličné výstupy a o mnohých si mysleli, že majú azda viac národný a regionálny význam a dosah, z pohľadu hodnotiteľskej komisie z radov medzinárodných expertov to tak vôbec nie je. Komisia ohodnotila výstupy členov oboch katedier a metodológiu, ktorú vo výskume uplatňujú ako svetovú, významne medzinárodnú a medzinárodnú. V rámci historických vied ide o jedno z mála pracovísk na Slovensku, pri ktorých hodnotiteľská komisia pri hodnotení publikačných výstupov žiaden z nich nezaradila do nižšej kategórie, ako je medzinárodná. Až 12 % výstupov komisia zaradila do najvyššej svetovej úrovne, 52 % má významnú medzinárodnú úroveň a zvyšných 36 % bolo zaradených do kategórie s medzinárodnou úrovňou.

Výsledky všetkých nesmierne tešia, ale zároveň sú záväzkom do ďalšieho hodnotenia.

Vladimír Rábik – Radoslava Ristovská

Počet študentov Trnavskej univerzity stále rastie

Koľko mladých a šikovných ľudí študuje na Trnavskej univerzite? V súčasnosti (údaj k 31. októbru 2022) na našej alma mater študuje 5 289 študentov, čo je najvyšší počet od roku 2017 a súčasne je to o 7,6 % viac oproti priemeru.

„Každého rektora nepochybne poteší, ak na univerzite rastie počet študentov. Dôvodov pre takúto radosť môže byť viacero, ale ja vyzdvihnem len jeden. Chcem veriť, že zvýšený záujem je najmä serióznym záujmom študentov o študijné programy, ktoré na našich piatich fakultách ponúkame," hovorí rektor TU René Bílik. „Dlhodobo si zakladáme na ich kvalite, a ak nazerám na veci pozitívne a s optimizmom, tak nárast počtu študentov by mohol byť signálom, že sa o tomto našom dôraze vo verejnosti vie. Takže si myslím, že by za tým mohlo byť aj naše celkom dobré meno. Súčasne ma teší, že po dvoch rokoch prázdnych učební sa na univerzitu vrátil študentský život a ako vidím na chodbách a na podujatiach, ktoré študenti organizujú, je stále bohatší."

Trnavská univerzita v posledných šiestich rokoch má stabilný a vyrovnaný počet študentov. Priemerný počet študentov v rokoch 2017 – 2022 na TU bol 4 915 vo všetkých troch stupňoch vysokoškolského štúdia. V sledovanom období oproti najnižšiemu počtu študentov (rok 2018) sa naša univerzita rozrástla o 731 poslucháčov (čo je viac ako o 16 %).

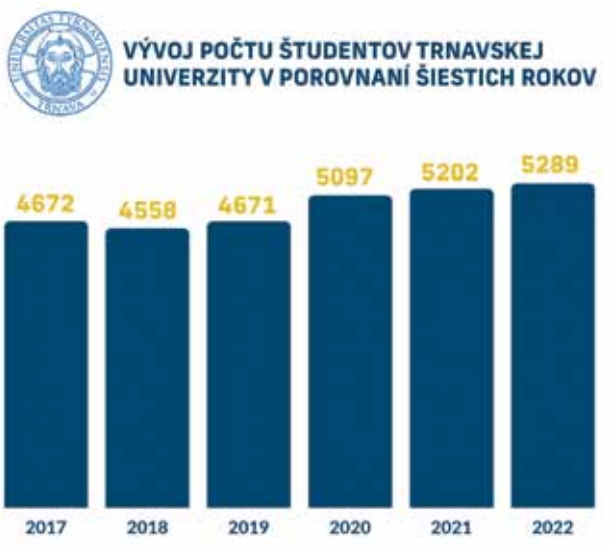

PR

Opätovný úspech našej fotografie. Tentokrát na archeologickú tému

Na jeseň 2021 sme vás informovali, že fotografia rannej Hlavnej ulice v Trnave z mestskej veže, ktorú zhotovila Mgr. Barbora Likavská z oddelenia pre marketing a PR na rektoráte, mala za 24 hodín viac ako 130 000 videní. Číslo je už vyššie, je to viac ako 310 000.

Tento rekord však za posledný rok veľmi rýchlo a za krátky čas – necelé štyri dni – prekonala ďalšia naša fotografia, konkrétne z lokality Iža pri Komárne, kde sa v lete uskutočnila letná škola archeológie FF TU a Archeologického ústavu SAV. Dlhodobo tu prebieha archeologický výskum bývalého vojenského tábora a rímskeho mosta ponad rieku Dunaj. V spolupráci s policajnými potápačmi bol výskum úspešný. V Iži objavili opracované kamene aj drevené koly, ktoré budú podrobené ďalšiemu detailnému skúmaniu.

Snímka mladých archeológov v horúcom lete zaujala len za pár dní viac než 352-tisíc návštevníkov komunity Unsplash (ktorí si ju stiahli takmer 1 700-krát). Pre Unsplash vyberáme zaujímavé fotky, ktoré sa tak dostávajú širšie do sveta a posilňujú dobré meno našej alma mater.

„Ako hovorí známy fotograf Ansel Adams: ‚Dobrá fotografia je o hĺbke pocitu, nie o hĺbke ostrosti.´ Teda ten pocit, ktorý v nás fotka vyvolá, je dôležitejší ako napríklad clonové číslo. Na kvalite fotky sa tiež odráža svetlo, svetelné podmienky, pri ktorých fotíme. Nie darmo sa hovorí, že fotografovanie je maľovanie svetlom."

Vedeli ste, že najviac pozretí medzi profesionálnymi fotografmi, nadšencami i bežnými návštevníkmi Unsplash-u má snímka univerzitnej knižnice? Je to neuveriteľných 25 miliónov. Nasleduje napríklad záber z laboratórií fakulty zdravotníctva, ktorý má už viac ako dva milióny pozretí spolu s umeleckým pohľadom na aulu našej teologickej fakulty. Pozornosť získali aj laboratóriá pedagogickej fakulty (1,3 mil.) a opäť naši archeológovia s nálezom lebky (700 000).

PR

Foto: Trnavská univerzita

Výnimočne tvoriví

Piati profesori získali Cenu Antona Hajduka

Rektor Trnavskej univerzity René Bílik pri príležitosti Medzinárodného dňa učiteľov 28. marca 2023 ocenil piatich výnimočných pedagógov: Milana Katuninca, Martina Pipíšku, Evu Mydlíkovú, Tomáša Gábriša a Petra Dubovského, SJ. Predstavujeme nových nositeľov Ceny Antona Hajduka za rok 2023.

Filozofická fakulta: prof. PhDr. Milan Katuninec, PhD.

M. Katuninec je doma aj v zahraničí vnímaný ako uznávaná vedecká, akademická i pedagogická kapacita. Ako odborník na problematiku moderných dejín, totalitných ideológií, sociálnu politiku a sféru politickej etiky aktuálne vyučuje predmety vzťahujúce sa na túto problematiku: Politické dejiny Slovenska I a II., Totalitné ideológie I a II, Novoveké a moderné európske dejiny, Sociálna politika, Politická etika a ďalšie predmety, ku ktorým v rámci

Milan Katuninec

svojho vedecko-pedagogického pôsobenia vypracoval množstvo vedeckých publikácii ako aj v akademickej obci oceňovaných vysokoškolských učebníc. Medzi slovenskými politológmi reprezentuje ojedinelý, ale o to dôležitejší kvalitatívny prístup k skúmaniu politických procesov založený na historicko-politologickom a filozoficko-ontologickom prístupe, ktorý sa počas jeho akademického pôsobenia etabloval aj v rámci študijného odboru politológia na Slovensku. V roku 2022 vydal 750-stranovú monografiu *Europe on the Move. An Exploration of Ideas, Ethics, and Politics in European History*, ktorá vyšla vo vydavateľstve Peter Lang. Svojou vedeckou prácou sa Milan Katuninec dlhodobo usiluje upozorňovať na význam spoločensko-vedného vzdelávania v rámci humanistického hodnotového odkazu, ku ktorému sa hlási od roku 1992 znovuobnovená Trnavská univerzita v Trnave. Profesor Katuninec sa nikdy neuzatváral do akademického prostredia, ale dlhodobo sa snaží presadzovať ideu politológie ako praktickej vedy, ktorá má v jeho prístupe úzku spojitosť s riešením aktuálnych problémov demokratickej konsolidácie a súčasne nesie zodpovednosť za formulovanie odpovedí na otázky, ktoré sa spájajú s problémami ako sú kríza legitimity demokratických inštitúcií, nárast extrémistických a antidemokratických prejavov v súvislosti s metamorfózami prejavov totalitných ideológií.

Pedagogická fakulta: prof. RNDr. Martin Pipíška, PhD.

M. Pipíška pôsobí od roku 2016 na katedre chémie. V samostatnej vedeckej činnosti sa dlhodobo venuje problematike remediácie a bioremediácie kontaminovaného životného prostredia s dôrazom na využívanie alternatívnych remediačných postupov. V poslednom období svojimi prácami vytvára výraznú stopu vo využívaní biouhlia v environmentál-

Martin Pipíška

nych aplikáciách. Je autorom a spoluautorom 66 prác registrovaných v databázach Web of Science a Scopus, na ktoré zaznamenal značný citačný ohlas (813 citácií registrovaných vo WoS a Scopus, z toho 303 v rokoch 2021 – 2023). V rokoch 2019 – 2022 bol riešiteľom a spoluriešiteľom 2 domácich (VEGA) a 3 medzinárodných (INTERREG SK-CZ, APVV SK-AT) projektov. Na katedre chémie sa podieľa na budovaní a prístrojovom vybavení laboratória aplikovaného výskumu s výraznou orientáciou na výskum biouhlia a na zriadení pilotnej experimentálnej zelenej strechy na budove pedagogickej fakulty. Do vedeckej činnosti intenzívne zapája študentov bakalárskeho i magisterského štúdia, ktorí pod jeho vedením prezentovali výsledky svojej práce na študentských vedeckých konferenciách, kde získali zaujímavé umiestnenia a ocenenia a získané výsledky publikovali v karentovaných časopisoch.

Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce: prof. PhDr. Eva Mydlíková, PhD.

Vyštudovaná psychologička s poradenskou psychologickou praxou sa po Nežnej revolúcii v rámci postgraduálneho vzdelávania začala zaoberať nezamestnanou, zdravotne a sociálne znevýhodnenou mládežou na Orave. V rozpätí rokov 2004 – 2009 formovala svoje ďalšie profesionálne pôsobenie kvalifikačnými postupmi v odbore sociálna práca. V roku 1991 založila prvú neziskovú chránenú dielňu na Slovensku a za projekt TYR Centrum získala štipendium najznámejších svetových nadácií. V rokoch 1996 – 2004 zastupovala Slovensko v Európskom centre práce Európskej komisie. Od decembra 2015 pracuje na FZaSP TU. V súčasnosti je vedúcou katedry sociálnej práce. Okrem iného sa odborne venuje aj dobrovoľníctvu. E. Mydlíková je autorkou alebo spoluautorskou aktuálne celkovo viac ako 130 vedeckých a odborných výstupov. Ďalej je autorkou alebo spoluautorkou troch kapitol v zahra-

Eva Mydlíková

ničných monografiách. Taktiež má 5 zahraničných vedeckých publikácií indexovaných v databázach WoS alebo Scopus. Zároveň jej v rokoch 2021 a 2022 vyšlo 8 publikačných výstupov. Má spolu viac ako 290 citácií a je riešiteľkou viac ako 10 výskumných alebo pedagogických projektov, z ktorých v polovici je hlavnou alebo zodpovednou riešiteľkou. Z celkového počtu riešených projektov je polovica projektov podporených zo schémy VEGA alebo APVV.

Teologická fakulta: prof. Ing. Peter Dubovský, Th.D., SJ

Slovenský jezuita Peter Dubovský pôsobí ako riadny profesor na jezuitskom Pápežskom biblickom inštitúte v Ríme. Patrí k popredným svetovým biblistom, na inštitúte vyučuje exegézu starého zákona. Doktorát obhájil na Harvardovej bohosloveckej škole (*Harvard Divinity School*) – jedného

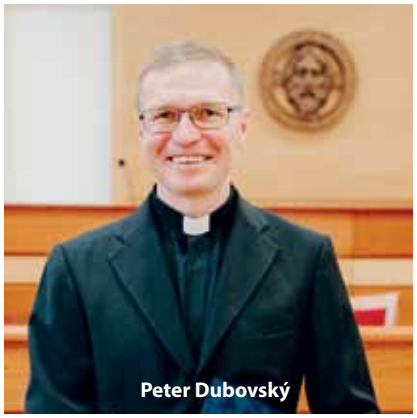
Peter Dubovský

z inštitútov Harvardovej univerzity v USA (2005). Bol dekanom fakulty biblických vied na Pápežskom biblickom inštitúte v Ríme (*Pontificium Institutum Biblicum*) a v súčasnosti je jeho prorektorom. Zároveň je zamestnancom Teologickej fakulty Trnavskej univerzity a ako vedúca osobnosť sa aktívne zapája do jej výskumných projektov. Je členom významných medzinárodných organizácií: *Catholic Biblical Association, Society of the Biblical Literature, European Association of Biblical Studies, International Theological Commission*. Pôsobí v redakčnej rade viacerých špičkových medzinárodných vedeckých časopisov a monografických sérií svetovej úrovne: *Hebrew Bible and Ancient Israel, Biblica, Orientalia, Cambridge Elements Series, Catholic Biblical Monograph Series, CBQImprints a Biblical Annals* (Lublin). Pôsobí však aj v redakčných radách českých a slovenských časopisov: *Teologické reflexe* (Praha), *Teologický časopis* (Bratislava), *Studia Biblica Slovaca* (Bratislava), *Verbum* (Košice). Je súčasťou medzinárodných vedeckých projektov svetového významu. Pracuje na komentári k 1 – 2 Kráľov pre komentárovú radu *Illumination series* (vydavateľstvo Eerdmans), je súčasťou tímu v nemeckom projekte „Profil kráľa Šalamúna a jeho recepcii," v Taliansku je súčasťou projektu vypracovávajúceho metodologické prístupy k 1 – 2 Kráľov a v Poľsku je súčasťou vedeckého tímu, ktorý spracováva štatút cudzinca na Starom blízkom východe a v Biblii. Na Slovensku je hlavným protagonistom komentárov k Starému a Novému zákonu, ktoré sú zastrešené Teologickou fakultou Trnavskej univerzity. Ide o odborníka svetového významu, ktorý svojou morálnou integritou a vedeckou erudíciou dokáže stmeliť odborníkov na Slovensku pre spoločnú vedeckú prácu s významným spoločenským dosahom.

Právnická fakulta: prof. JUDr. PhDr. Mgr. Tomáš Gábriš, PhD., LLM, MA

T. Gábriš na právnickej fakulte pôsobil v rokoch 2007 – 2009 a opätovne na nej pôsobí od roku 2019. V súčasnosti je vedúcim katedry dejín práva, kde zabezpečuje výučbu predmetov zameraných na dejiny práva a metodológiu práva a právnej vedy. Vedecky a pedagogicky sa zameriava na dejiny práva a právneho myslenia, metodológiu práva a právnej vedy, teóriu práva, právnu filozofiu, právo moderných technológií a na športové právo. Je autorom desiatich vedeckých a odborných monografií, spoluautorom desiatich učebníc a učebných textov a celkovo autorom vyše 300 publikácií s viac ako 500 ohlasmi. V rámci vedeckovýskumnej činnosti je riešiteľom medzinárodných a domácich projektov ako VEGA, KEGA, APVV. Problematika, ktorú v rámci projektov riešil, bola napr. ústava liberálno-demokratického štátu a radikalizácia politickej kultúry, hospodárske právne dejiny: hospodárstvo a podnikanie v právnych dejinách, nové výzvy v oblasti vecných práv na Slovensku atď. Pravidelne pôsobí ako národný spravodajca pri vypracúvaní analýz z oblasti práva moderných technológií pre potreby Európskej komisie. V oblasti športového práva je členom Legislatívno-právnej komisie Slovenského olympijského a športového

Tomáš Gábriš

výboru, členom komisie pre prípravu valného zhromaždenia a volieb Slovenskej boxerskej federácie a členom vedeckého výboru think-tanku Sports and Citizenship (Francúzsko). Ako vo svojom návrhu na udelenie Ceny Antona Hajduka zdôvodnila právnická fakulta: „Profesor Gábriš je mimoriadne nadanou, erudovanou osobnosťou s mimoriadne širokými a interdisciplinárnymi vedomosťami z rôznych vedných odborov. Jeho práce sú napísané s heuristickom poctivosťou, precíznosťou, vycibrenou argumentačnou schopnosťou, pre čitateľa sú nielen cenným zdroj informácií, ale aj zložitých ľudských a etických postojov a hodnôt. Je vyhľadávaným recenzentom a kritikom ochotným a schopným riešiť existujúce a otvárať nové problémy v práve a právnej vede. V jeho osobe má právnická fakulta skutočne rešpektovanú a vyzretú osobnosť, osobnosť prepájajúcu nielen vedné odbory, ale aj vedecké tímy, čo je v časoch bezbrehého individualizmu vlastnosť mimoriadne zriedkavá a vzácna."

PR

Trnavská univerzita – univerzita úspešných

Tak, ako sa Trnava pýši titulom Malý Rím, takisto sa aj naša univerzita pýši titulom Malý Cambridge. A keďže na Cambridgi je nespočetné množstvo úspešných študentov, rozhodli sme sa, že vám priblížime aj zopár našich úspešných študentov. V tomto čísle prišiel rad na študenta z právnickej fakulty, študujúceho v treťom ročníku bakalárskeho stupňa štúdia, dvadsaťštyriročného Patrika Ondrejecha. Prečo sa rozhodol študovať na TU? Čo za tie tri roky štúdia dosiahol a kam sa chce uberať ďalej? Pozorne čítajte ďalej a dozviete sa...

Patrik je človek, ktorý sa na vysokú školu prihlásil po trojročnej pauze, keďže sa po strednej škole rozhodol podnikať. Počas podnikania v oblasti dizajnu (vizuálne štúdio Mendelssohn, ktoré sa špecializovalo na identity pre malé a stredné firmy) sa stretával so značnou byrokraciou, ktorá ho priviedla k myšlienke, že štúdiom práva by mohol pomôcť sebe, ale aj podnikateľsky neskúsenejším či mladším kolegom z kreatívneho odvetvia napredovať

Patrik Ondrejech a Petra Straková – študenti právnickej fakulty, ktorí získali Cenu rektora TU v septembri 2022. Foto: Barbora Likavská.

a zvládať nástrahy, ktoré na podnikateľov číhajú na každom kroku. Jeho právna orientácia síce v priebehu času trošku zmenila kurz, no vďaka odporúčaniam starších študijných kolegov a tomu, že je Patrik rodený Trnavčan, má naša univerzita v rukáve srdcové ESO na medzinárodné právo verejné, v ktorom nás Patrik nespočetne veľakrát reprezentoval (aj s inými kolegami) na medzinárodnej úrovni a ktoré je zároveň jeho najobľúbenejším študijným predmetom na našej fakulte.

Ak by sme chceli použiť určitý výpočet toho, kde všade Patrik reprezentoval našu univerzitu, môžeme použiť len demonštratívny výpočet, pretože Patrik je muž činu a každú príležitosť, ktorá sa mu naskytne, uchopí s neskutočným nasadením. Ako svoje najväčšie úspechy na TU Patrik uviedol:

- 9. miesto na celoeurópskej úrovni v medzinárodnom simulovanom súdnom spore z kozmického práva s kolegami Martinom Balegom a Raymondom Kunštatským
- semifinále v simulovanom súdnom spore Central and Eastern European Moot Court Competition v Budapešti spoločne s kolegami Petrou Strakovou, Tatianou Manďákovou a Martinom Balegom
- semifinále a po „základnej časti" súťaže dokonca 1. miesto s kolegami Simonou Perečinskou a Ivanom Vu Nhu z Medzinárodného simulovaného súdneho sporu z humanitárneho práva v Ljubljane
- umiestnenie v top 200 rečníkoch sveta v najväčšom simulovanom súdnom spore sveta, JESSUP (kde sa zapája viac ako 800 univerzít na celom svete)
- 2. miesto v česko-slovenskom finále prezentácie prác Študentskej vedeckej odbornej činnosti s prácou Výzvy budúcnosti pre kozmické právo, a rok na to 2. miesto vo fakultnom kole ŠVOČ s prácou Cezhraničná manipulácia voličského rozhodovania s využitím kybernetických prostriedkov pri referende
- reprezentant Slovenskej republiky na prvú historickú simuláciu rokovaní Rady EÚ ako minister, kde priamo v Bruseli preberali dekarbonizačnú politiku a politiku týkajúcu sa elektromobility
- potenciálny člen (*prospective member*) Medzinárodného inštitútu pre kozmické právo

Patrik taktiež už druhým rokom pôsobí na katedre medzinárodného a európskeho práva ako pomocná vedecká sila, bol ocenený Cenou rektora na začiatku akademického roka za výnimočnú snahu pre rozvoj univerzity. Patrik je zároveň zakladateľom platformy Naša Právnická, podpredsedom pre kluby Študentskej rady Trnavskej Univerzity (ŠR TU) a vedúcim futsalového klubu, ktorý je pod záštitou ŠR TU. Keď som sa ho opýtala, na aký svoj úspech je najviac hrdý, začal skromne s tým, že pre neho je úspech aj to, že sa každý deň môže zobudiť zdravý a robiť to, čo ho baví, či už na notárskom úrade (kde popri škole pracuje), tráviť čas s rodinou, blízkymi ľuďmi, vymýšľať aktivity pre ľudí za Našu Právnickú, zveľaďovať študentský život cez ŠR TU, nadizajnovať ďalšie číslo fakultného časopisu *Corpus Delicti* či pomáhať Občiansko-demokratickej mlá-

deži (nestranná organizácia) s vizuálmi. Alebo si proste ísť zahrať futbal s priateľmi. Nakoniec však dodal: „Najviac hrdý som na to, že som založil študentskú platformu (občianske združenie) Naša Právnická. Je to z jediného dôvodu. Je to niečo väčšie než ja. Tento úspech nezačína a nekončí mnou, je to oveľa väčšie než ja. Viem, že keď odídem ja, táto organizácia a platforma bude fungovať aj ďalej, pretože sme konečne dali mladým ľuďom na fakulte platformu, vďaka ktorej si môžu skvalitňovať študentský život na fakulte, či už cez spoločenské podujatia, užitočný obsah na sociálnych sieťach alebo neformálnym vzdelávaním."

Tí, čo Patrika osobne poznajú, vedia, že Patrik je rodený vodca (i keď on s tým veľmi nesúhlasí), ktorý má obrovskú energiu a elán motivovať ľudí k tomu, aby na sebe začali pracovať a rozvíjať sa, pretože pri troche snahy môže byť každý nositeľom neskutočného úspechu... Aj keď on sám nemá veľa voľného času, ak sa mu nejaký naskytne, rád ho strávi s priateľmi, zahrá si futbal, pozrie dobrý film či zájde do divadla. A pretože jeho životný štýl je veľmi náročný na to, aby naň našiel každodennú silu a motiváciu, a keďže sa zároveň stretáva s neskutočným množstvom ľudí z rôznych univerzít, položila som mu tri zásadné otázky.

Každý, kto sa snaží dosahovať úspechy sa riadi nejakým mottom... aké je tvoje?

Tu dám dvojitú odpoveď. Moje obľúbené motto, ktoré už existuje, je, že: „Smeruj ku hviezdam, aj keď neuspeješ, pristaneš aspoň na Mesiaci." Hovorí o tom, že treba

ROZSTREL:
HOKEJ – **FUTBAL**
KÁVA – ČAJ
INTROVERT – **EXTROVERT**
MORE – **HORY**
MAČKA – PES

do všetkého, čo robíme, dávať maximum, pracovať s maximálnymi ambíciami a výsledky sa dostavia. Treba veriť. Ja som rojko.

A moje vlastné, ktorým sa riadim už dlho a páči sa mi, je: "Víťazom pretekov nie je ten, kto dosiahne najvyššiu rýchlosť, ani ten, kto má najrýchlejšie auto. Víťazom sa stane ten, kto vie, kedy spomaliť, pretože cesta k úspechu nie je rovná, ale kľukatá, a niektoré zákruty si tú nižšiu rýchlosť jednoducho vyžadujú." Ak teda, samozrejme, nechcete z tej zákruty vyletieť). Je to pre mňa taká metafora na život. Mnohokrát odskúšaná.

Ak by si mohol niečo zmeniť na TRUNI, čo by to bolo?

Každému jednému študentovi by som z očí do očí povedal, že má na to, čo si zaumieni. Počas mojich zahraničných súťaží a ciest som si všimol jednu vec. Že študenti z Harvardu či z Oxfordu nie sú o nič lepší ako my. Len sa viac snažia. Viac si veria. Viac túžia. Tak by sme si mohli všetci v hlave skúsiť nastaviť našu latku tak, že máme na

Patrik Ondrejech ako minister za Slovenskú republiku na simulovanej Rade EÚ. Foto: zbierka fotografií Patrika Ondrejecha.

to, po čom túžime. A všetko by išlo jednoduchšie, a aj motivácia by bola razom väčšia.

Keby som ale mal byť konkrétnejší, veľmi by som si prial, aby sme sa ako TRUNI snažili byť ešte viac medzinárodnou univerzitou. V porovnaní s niektorými inými univerzitami na Slovensku sa až tak neusilujeme o budovanie mena v zahraničí, či už účasťami na súťažiach športového i nešportového charakteru, a odráža sa to na tom, že nevedia, kto sme. A to teda o veľa prichádzajú, pretože si osobne myslím, že naša kvalita medzinárodná JE.

Nejaké veľké plány do budúcna ako študent práva?

Chcem ako doktorand pomáhať pri pútavej výučbe medzinárodného práva a ukázať študentom, že to nie je len „bifľovačka", ale komplexné právne odvetvie, ktoré si zaslúži výskum. Chcem pomôcť vlastnou trochou do mlyna, aby sa stala účasť na rôznych súťažiach (a úspešná!) každoročnou tradíciou našej právnickej fakulty. Chcem, aby sa pre študentov stala škola nie miestom, kam musia chodiť z donútenia, ale komunitou, ktorej niečo dávajú, a ona im dáva ešte rádovo viac. A samozrejme, teda dokončiť, skúsiť nejakú zahraničnú významnú stáž, napríklad v už spomínanej Rade EÚ. A konkrétne, verím v skvelé umiestnenie v súťaži JESSUP 2023, kde s kolegami už o mesiac vo Švajčiarsku, a o dva mesiace vo Washingtone, D.C. v Spojených štátoch amerických súťažíme. Verím, že i moja tohtoročná ŠVOČ o legalite ekonomických sankcií zarezonuje i na československom finále.

Patrikovi a všetkým jeho súťažným kolegom budeme držať palce, aby sa im ich úspechy kopili, a všetkým študentom prajeme, aby v sebe našli silu a nebáli sa úspechu, ktorý je častokrát na dosah ruky (o dosiahnutých výnimočných úspechoch sa dočítate na strane 23).

Andrea Mičudová

Archeológovia objavili v centre Trnavy stredoveký kostolík

Je unikátny svojou polohou, tvarom i kameňom, z ktorého ho postavili

Erik Hrnčiarik
Foto: Barbora Likavská

Najnovšie výsledky záchranného archeologického výskumu na Námestí SNP v Trnave priniesli prekvapivé poznatky o stredovekých a novovekých stavebných aktivitách na niekdajšom predmestí Trnavy. Archeologický výskum realizuje Katedra klasickej archeológie Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity pod vedením docenta Erika Hrnčiarika.

Za najprekvapivejší objav možno pokladať identifikáciu základov zaniknutého stredovekého kostola. Táto stavba bola unikátna najmä svojou polohou, keďže ide o miesto nachádzajúce sa pred hradbami mesta. V stredoveku to bolo veľmi nebezpečné, nechránené miesto a len vo veľmi výnimočných prípadoch si ľudia postavili akúkoľvek architektúru mimo hradieb. Základy kostola boli vybudované z lomového kameňa, ktorý postupne prechádzal do tehlového nadzákladového muriva. V Trnave sa tento spôsob zakladania stavieb (kameň a tehla) využíval v stredoveku len na nákladné a veľmi luxusné stavby (kostoly a meštianske domy). Obyčajne sa totiž v Trnave stavali základy z tehál, keďže kameň bol veľmi vzácny stavebný materiál.

Kostol je tiež zaujímavý svojím tvarom. Ide o polygonálnu (viacuholníkovú) gotickú stavbu, ktorá na rozdiel od podobných budov nemala tzv. operáky. No jej múry dosahovali hrúbku až 96 cm, preto predpokladáme, že jej interiér bol zaklenutý klenbou, ktorá sa atypicky opierala o bočné steny, keďže kostol nemá oporné piliere. Objavenie kostola na takomto mieste nikto neočakával a v podstate ide o malý zázrak, keďže toto miesto bolo v minulom storočí poškodené stavebnou činnosťou.

Informácie o identifikácii sakrálnej stavby v priestore Námestia SNP chýbali. No opäť sa potvrdilo, aká je dôležitá interdisciplinárna spolupráca pre posun v bádaní. Vďaka archívnemu výskumu profesora Vladimíra Rábika z Katedry histórie FF TU Trnava sa podarilo tento objekt identifikovať a dokonca určiť aj jeho patrocínium. „Nález sakrálnej stavby v predbrání Dolnej brány možno na základe historických prameňov celkom jednoznačne identifikovať s Kostolom sv. Ulricha. Jeho výstavbu treba dávať do súvislosti s prítomnosťou benediktínskej rehole v meste, ktorá najneskôr od poslednej štvrtiny 13. storočia hneď za mestskou Dolnou bránou, no už vo vnútri mesta, mala v správe starobylý špitál sv. Kríža s Kostolom sv. Heleny a menším kláštorným zariadením. Poukazuje na to práve patrocínium sv. Ulricha, ktorý bol benediktínskym mníchom a neskôr biskupom v Augusburgu, odkiaľ sa aj prostredníctvom benediktínov šírila jeho úcta v Európe," hovorí V. Rábik. „Kostol sv. Ulricha preto môžeme interpretovať ako benediktínsky kostol pod správou benediktínov z kláštora pri Kostole sv. Heleny v Trnave ako pohrebný kostol pre zomrelých klientov špitála, pretože pri samotnom Kostole sv. Heleny nebol na tento cieľ dostatočný priestor. Benediktíni v Trnave boli až do roku 1424, keď ich mestská rada z mesta vyhnala a všetky ich majetky, špitál a kostoly sekularizovalo a spravovalo ďalej podľa svojho patronátneho práva. Podľa písomných správ v blízkosti Kostola sv. Ulricha ležali aj viaceré poľnohospodárske pozemky trnavských mešťanov, z užívania ktorých vyplácali farským oltárnictvam príslušné poplatky. Za kostolom sa podľa písomných správ nachádzal aj rybník, známy z prameňov ako rybník Dolnej brány (*piscina porte inferioris*). Súčasťou náboženského života v stredovekom meste bolo aj osobitné bratstvo mešťanov zasvätené úcte k sv. Ulrichovi, ktorého inštituciálnym centrom musel byť práve novoobjavený kostol v predmestí."

V okolí kostola sa archeologickým výskumom podarilo

Docent Erik Hrnčiarik – vedúci archeologického výskumu na Námestí Slovenského národného povstania v Trnave

Odkrývanie skrytej histórie južného predmestia Trnavy

identifikovať aj zvyšky zaniknutého stredovekého cintorína. Pri jeho odkrývaní pomáhali aj študenti klasickej archeológie. Pre mnohých z nich to bolo po prvýkrát, čo sa stretli s ľudskými pozostatkami, ktoré mohli pod odborným dohľadom E. Hrnčiarika odkryť a následne zdokumentovať. Preskúmali šesť hrobov, z ktorých sa podarilo presnejšie určiť pohlavie u troch osôb. Šlo o staršiu ženu, ktorá podľa stôp na chrbtici mala zrastené stavce, čo jej asi spôsobovalo problémy pri chôdzi, a dve mladšie osoby ženského a mužského pohlavia. Zosnulých pravdepodobne pochovali len v pohrebnom rubáši, bez akýchkoľvek prídavkov. Jediným hrobovým nálezom boli dve železné pracky, ktorými mala asi mladšia žena spojený opasok. Cintorín spolu s kostolom zanikol na konci stredoveku. Na tomto mieste potom o niekoľko storočí postavili barbakan, ktorým posilnili obranyschopnosť mesta.

V tejto súvislosti sa tímu z Trnavskej univerzity podarilo identifikovať ďalší, na Slovensku ojedinelý nález tzv. renesančného záchytného parkoviska. Šlo o drobnými kamienkami vydláždenú plochu širokú vyše troch metrov, ktorá sa nachádzala na sever od cesty smerujúcej k Dolnej bráne. Táto plocha pravdepodobne slúžila na odstavenie vozov a kočov v nočných hodinách. Trnavčania totiž v určitú hodinu zatvárali Dolnú bránu a do mesta sa po tomto čase nedalo vstúpiť. Preto pohoniči, ktorí prišli neskoro alebo skoro ráno, mohli zaparkovať svoje vozy na vydláždenej ploche a čakať, kým sa brána znova ráno otvorí. Doposiaľ sme sa na Slovensku ani v Čechách s podobným nálezom nestretli a ide o unikát v našom prostredí. Zaujímavé je ešte, že sa na jeho povrchu zachovali vyjazdené koľaje od kolies vozov.

Študenti politológie na návšteve parlamentu

Dňa 21. marca zorganizovali študenti Katedry politológie Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity návštevu Národnej rady Slovenskej republiky. Na návšteve sa zúčastnili študenti bakalárskeho stupňa, ktorí sa mohli oboznámiť s priebehom rokovania 88. schôdze Národnej rady SR, na ktorej sa prerokovávalo celkom viac ako 150 návrhov zákonov. V úvodnej časti návštevy sa študenti oboznámili s medzníkmi vývoja slovenského parlamentu a jej vybranými politickými osobnosťami. Následne sa zúčastnili na rokovaní pléna NR SR, kde mohli sledovať jednotlivé fázy legislatívneho procesu a spôsob hlasovania jednotlivých poslaneckých klubov, ktoré koordinovali ich predsedovia spolu s čelnými predstaviteľmi jednotlivých výborov NR SR. Na záver návštevy sa poslucháči zúčastnili na diskusii s bývalým štátnym tajomníkom ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí a členom Zahraničného výboru NR SR Martinom Klusom o podobe, perspektívach a prioritách zahraničnej politiky SR, ktoré sa v súvislosti s ruskou agresiou voči Ukrajine koncentrujú v poslednom období najmä na podporu európskych integračných ambícií krajín západného Balkánu, ako aj Ukrajiny.

Marcel Martinkovič
Foto: autor

Filozofia bude vždy paradoxom

Študenti katedry filozofie si začiatkom apríla pripravili vlastnú konferenciu *para/DOXA* v priestoroch kultúrneho centra Malý Berlín v Trnave. Odpovedali tým aj na otázku, či je filozofia stále životaschopná disciplína, ktorá má čo povedať.

Začnem v iných časoch. Starnúci Marcus Tullius Cicero adresuje v roku 44 pred Kr. v spise O povinnostiach (*De officiis*) svojmu synovi Marcovi mladšiemu čosi ako otcovský testament. Okrem iného v ňom spomína, že hoci jeho knihy čítajú iní radi, predsa len sa niekedy obáva, že slovo filozofia sa môže zdať aj inak dobrým ľuďom trochu nepopulárne a neraz sa čudujú, prečo práve na filozofiu vynaložil od svojej mladosti a aj neskôr počas aktívneho politického života toľko práce a venoval jej tak veľa času: ... *ne quibusdam bonis viris philosophiæ nomen sit invisum mirenturque in ea tantum me operæ et temporis ponere* (Off. II, 2).

To, že sa mnohým ľuďom aj dnes zdá byť filozofia nepopulárna, nie je teda pre filozofov nijakou novinkou. No výraz *invisum*, ktorý použil Cicero vo svojom spise, predsa len trochu zaráža. Súvisí s našou vizuálnou skúsenosťou a dá sa preložiť aj ako niečo nevzhľadné, nepríjemné na pohľad, čiže prenesene ako to, čo je neobľúbené, nevkusné, odporné alebo až nenávidené. Skrátka, filozofia je tu opísaná ako to, od čoho iní odvracajú zrak alebo pred čím si zhrozene zakrývajú oči. A zrejme aj uši. Cicero je prekvapený touto reakciou „inak dobrých mužov", lebo nechápe, čo také zlé by malo byť na tom, keď niekto vo svojom živote a pre svoj život hľadá múdrosť ako najvyššiu hodnotu.

A teraz späť do súčasnosti. Keď som prvého apríla 2023 sedel v priestoroch Malého Berlína a počúval príspevky mladých ľudí, ktorí svoj čas venujú štúdiu filozofických kníh a problémov, bolo mi jasné, že filozofia pre nich nie je niečo nepopulárne a nevábne. Práve naopak, z ich starostlivo pripravených prednášok nebolo ťažké vyrozumieť, že to, čo študujú, ich nielen baví, ale pomáha im to aj orientovať sa v ich životoch. Ešte viac to potvrdzovali nenútené a živé diskusie po jednotlivých prednáškach či v krátkych prestávkach.

Prvé slovo dali moderátori podujatia (organizačne sa na jeho príprave podieľali najmä Tomáš Púchly a Ľubica Pinková) vedúcemu katedry Michalovi Zvaríkovi, ktorý sa venoval téme sľubu a tomu, ako sa sľub alebo záväzok prejavujú v ľudskej skúsenosti. Potom nasledovali už výhradne študentské príspevky. Lucia Oravec Koreňová sa rozhodla preskúmať fenomén šialenstva, ako sa mu rozumelo v minulosti a ako sa s týmto pojmom pracuje dnes, najmä po skúmaniach tohto fenoménu u Michela Foucaulta. Helena Jucková sa rozhodla analyzovať dielo Druhé pohlavie od Simone de Beauvoire z hľadiska súčasných postojov k otázkam vzťahov medzi mužmi a ženami. Roman Pikulík hovoril o tom, ako technologické možnosti modifikujú naše reprezentácie okolitého sveta. Doktoranda Filipa Knižku z Katedry filozofie a aplikovanej filozofie Filozofickej fakulty Univerzity sv. Cyrila a Metoda zaujímala otázka istoty u Wittgensteina a Descarta. Pavla Minarovičová sa zaoberala kognitívnymi vylepšeniami (*cognitive enhancements*), ktoré vyvolávajú etickú otázku, či pri tom človek nachádza svoje autentické Ja, alebo sa od neho vzďaľuje. A nakoniec Ľubica Pinková hľadala súvislosť medzi Platónovým podobenstvom o jaskyni a Kierkegaardovou tézou o prechode z estetického do etického štádia.

Ak sa oblúkom vrátime k Cicerónovi, môžeme sa opýtať, prečo by mala byť filozofia odpudivá, keď vidíme mladých ľudí kriticky sledovať cesty myslenia a pripraviť si svoje prezentácie ako výzvy na premýšľanie pre seba a pre iných. Nebolo na tom nič nevábne. Naopak, bol na to príjemný a podnetný pohľad.

Anton Vydra

Účastníci študentskej konferencie para/DOXA. Foto: autor.

Storočnica profesora Richarda Marsinu

Dňa 4. mája 2023 sme si pripomenuli nedožité sté narodeniny profesora Richarda Marsinu. Narodil sa v Šahách a aj keď rodičia chceli mať z neho lekára, zvíťazila história, ktorú vyštudoval v Bratislave, kde patril medzi študentov ďalšej historickej kapacity, profesora Daniela Rapanta. Po štúdiu sa zamestnal v Archíve mesta Bratislavy. Už v roku 1950 vymenil svoje pôsobisko za Pôdohospodársky archív, z ktorého neskôr odišiel do Historického ústavu Slovenskej akadémie vied. Jeho snom vždy bolo prednášať na univerzite. Najskôr bol externým prednášajúcim na Univerzite Komenského v Bratislave a od roku 1992 sa jeho domovskou univerzitou na viac ako dve desaťročia stala obnovená Trnavská univerzita v Trnave a tamojšia katedra histórie, na vzniku ktorej mal významný podiel. Stal sa jednou z jej kľúčových osobností a veľkou mierou prispel k tomu, že z tunajšej katedry histórie sa stalo uznávané historické pracovisko. Študentom prednášal úvod do štúdia dejepisu, približoval im všeobecné stredoveké dejiny, diplomatický vývoj, slovenskú historiografiu či filozofiu dejín. Bol garantom študijného odboru história i slovenské dejiny pre tretí stupeň štúdia a tiež pre habilitačné a inauguračné konania. Profesor bol aktívny ako člen Vedeckej rady TU, člen fakultného akademického senátu, pričom v rokoch 1992 – 1994 bol jeho prvým predsedom a tiež bol členom Akademického senátu TU. Priniesť kompletný výpočet bohatej profesorovej bibliografie by bolo na samostatný obsažný príspevok, za všetky stačí spomenúť jeho najvýznamnejší počin, a to dvojzväzkové dielo *Codex diplomaticus et epistolaris Slovaciae* (1971, 1987). Dôkazom jeho zásluh na poli histórie a archívnictva sú aj početné ocenenia, ktoré získal, ako napríklad vedeckú hodnosť „doctor honoris causa" na Prešovskej univerzite za celoživotné dielo a prínos vo výskume slovenských dejín a tiež na Trnavskej univerzite v Trnave za rozvoj historických disciplín na Slovensku, pamätné medaily Trnavskej univerzity v Trnave, pamätná medaila Matice slovenskej, Cena Daniela Rapanta, Križkova či Sasinkova medaila či prezidentom udelené štátne vyznamenanie Pribinov kríž III. triedy za celoživotné dielo.

Katedra histórie zorganizovala pri príležitosti storočnice profesora Marsinu vedecké kolokvium, na ktoré prijala pozvanie nielen profesorova rodina, ale aj jeho kolegovia, priatelia a študenti. V úvode prítomných privítala vedúca katedry histórie Zuzana Lopatková a prihovorili sa im prorektor Trnavskej univerzity pre vedeckú, umeleckú a edičnú činnosť Vladimír Rábik a dekan filozofickej fakulty Erik Hrnčiarik. V jednotlivých príspevkoch prednášajúci priblížili vedecký život a pôsobenie profesora Marsinu a predstavili ho ako historika, archivára, pedagóga, kolegu, matičiara a ako priateľa. Nechýbali úsmevné spomienky na chvíle strávené s profesorom. Ako prvý vystúpil prorektor Vladimír Rábik, ktorý patril k blízkym spolupracovníkom profesora a jeho nasledovníkom. Priblížil svoj pohľad na osobnosť profesora nielen z pohľadu pedagóga, ale aj kolegu a doyena. Nasledovala Daniela Dvořáková z Historického ústavu SAV, ktorá sa zamerala na roky, ktoré profesor strávil pôsobením práve v Historickom ústave SAV. Ivan Mrva predstavil profesora ako člena Matice slovenskej, ktorý sa aktívne pričinil o obnovu Historického odboru Matice slovenskej začiatkom 90. rokov 20. storočia a sám sa stal jeho predsedom. Archivárka Veronika Nováková odprezentovala profesora ako archivára, keďže roky pôsobil v slovenských archívoch a v povojnovom období sa významnou mierou zaslúžil o záchranu viacerých vzácnych fondov, o ktoré by sme inak nenávratne prišli. Profesorova kolegyňa z katedry histórie Zuzana Lopatková priblížila profesorov vatikánsky výskum, ktorého základy položil a na nevyhnutnosť ktorého upozornil. Aj vďaka tomuto zameraniu na výskum vo vatikánskych archívoch patrí dodnes katedra histórie medzi popredné historické pracoviská, keďže jej členovia v tomto diele pokračujú doteraz. Výsledkom je edičná rada *Monumenta Vaticana Slovaciae* a ďalšie vedecké štúdie na túto tému. Ako posledná vystúpila Monika Siváková zastupujúca rady absolventov Katedry histórie na Trnavskej univerzite v Trnave. M. Siváková dnes vyučuje dejepis na Gymnáziu Vavrinca Benedikta Nedožerského v Prievidzi a vo svojej profesii patrí k najlepším na Slovensku, keďže bola, okrem iného, aj finalistkou ocenenia Učiteľ roka 2019. Celá udalosť sa niesla v skutočne uvoľnenej a príjemnej atmosfére. V závere sa prítomným prihovoril profesorov syn Karol Marsina, ktorý sa poďakoval za zorganizovanie celého podujatia.

Nové priestory vedeckej knižnice Marsinianum na 5. poschodí budovy FF TU. Sprava: Vladimír Rábik, Zuzana Lopatková, syn profesora Marsinu Karol Marsina s manželkou a profesorov vnuk Richard Buzinkay (vľavo) s partnerkou. Foto: Barbora Likavská.

Zároveň bolo na filozofickej fakulte slávnostne otvorené aj MARSINIANUM – vedecká knižnica, ktorej základ tvorí osobná knižnica profesora Marsinu. Jej súčasťou sú viaceré vedecké monografie domácich aj zahraničných autorov týkajúce sa problematiky slovenských dejín od stredoveku až po najnovšie obdobie, keďže je všeobecne známe, že záber profesora Marsinu v oblasti historických vied bol skutočne široký. Za darovanie kníh ešte raz ďakujeme profesorovej rodine. Veríme, že literatúra poslúži nielen zamestnancom, ale aj študentom histórie pri rozširovaní vedomostí a písaní seminárnych či záverečných prác.

Profesor Richard Marsina žil pre históriu, nie nadarmo býva označovaný ako zakladateľ modernej slovenskej historiografie. Jeho historická tvorba hovorí o jeho historickom zanietení a o svedomitej práci s prameňmi, ktoré kriticky skúmal a prinášal.

Česť jeho pamiatke.

Radoslava Ristovská

Otvorili sme nové chemické laboratórium

PR
Foto: PdF TU

Pripravujeme atraktívne výskumné témy pre základné a stredné školy

Trnavská univerzita chce školám v Čechách a na Slovensku ponúknuť možnosť interaktívneho vzdelávania v novom laboratóriu. Je vybavené nielen novým nábytkom, ale predovšetkým modernými prístrojmi a audiovizuálnou technikou umožňujúcou živý internetový prenos. Hlavný prínos týchto inovácií spočíva v prepojení žiakov na jednotlivých stupňoch vzdelávania a vedcov na univerzite cez riešenie spoločných výskumných tém. Vybudovanie laboratória je jedným z výstupov cezhraničnej spolupráce medzi Trnavskou a Ostravskou univerzitou v rámci projektu INTERREG, ktorého celkový rozpočet predstavuje 291 881,51 eur.

Slávnostnú atmosféru umocňovala účasť rektora Trnavskej univerzity René Bílika a dekanky pedagogickej fakulty TU Viery Peterkovej

Myšlienka vytvoriť moderné laboratórium vznikla počas pandémie Covid-19, keďže študenti boli odlúčení od svojich učiteľov a nemali prístup do laboratórií. „Prostredníctvom obstaraného vybavenia sa teraz vieme spojiť so školami v rámci celého Slovenska. Zároveň pripravujeme vzdelávací program a materiály, ktoré budú po pilotnom overení poskytnuté školám. Prostredníctvom audiovizuálnej techniky môžeme priamo komunikovať so školami. Samotné laboratórium je teda len prerekvizitou k ďalším aktivitám. Priestory laboratória budú, samozrejme, slúžiť aj našim študentom pri príprave do praxe, pri tvorbe rôznych podporných učebných materiálov, tichých videí k učebniciam, na ktorých už dlhšie pracujeme," vysvetľuje Katarína Kotuľáková z katedry chémie pedagogickej fakulty TU.

Zámerom samotného projektu Adaptácia výskumne ladenej koncepcie prírodovedného a technického vzdelávania pre dištančné a on-line vyučovanie/skúmanie v éteri (304011AZC7) je zabezpečenie rozvoja kľúčových kompetencií požadovaných na trhu práce aj formou dištančného a on-line vyučovania. Nástrojom bude vzdelávací program založený na aktívnom prístupe žiaka k poznávaniu prírodovedných a technických otázok cez výskumne ladenú koncepciu prírodovedného a technického vzdelávania on-line.

Zelené strechy v mestách v kontexte meniacej sa klímy

V súčasnosti sledujeme enormný rozvoj miest a mestských aglomerácií, s ktorým kráča ruka v ruke rozširovanie mestských, často betónových či asfaltových nepriepustných plôch. V letných mesiacoch vytvárajú základ pre tzv. mestské tepelné ostrovy, ktoré nám znepríjemňujú letné prechádzky a pobyt v meste výrazným zvyšovaním teploty. Rovnako tieto plochy prinášajú rad negatív súvisiacich s množstvom odtekajúcej dažďovej vody z prívalových zrážok, ktorá mestom doslova preletí. A práve tu sa dostávame k významu a potrebe zelenej infraštruktúry, ktorá by v dnešných husto zastavaných mestách nemala určite chýbať. Vieme, že zelené strechy sa stávajú atraktívnym spôsobom rozširovania vegetácie v mestských oblastiach. Ich budovanie nenarúša pôvodnú infraštruk-

túru a považuje sa za inovatívny spôsob vyplnenia inak nevyužitého priestoru. Ako sme už spomenuli, zelené pokryvy striech sú vyhľadávané najmä vďaka ich schopnosti zadržiavať dažďovú vodu, zmierňovať otepľovanie mikroklímy miest a znižovať spotrebu energií pri vykurovaní alebo klimatizovaní budov. V tomto ohľade je najdôležitejšou časťou zelených striech vegetácia, ktorá je však závislá od vlastností rastového substrátu. Ten by mal tvoriť vhodné prostredie pre rast rastlín a zároveň byť dostatočne ľahký, aby nezaťažoval pôvodnú strešnú konštrukciu. A práve tu sa objavuje náš vedecký príspevok a prvok inovácie, keďže jednou z alternatívnych zložiek substrátov pre zelené strechy, ktorá by mohla pomôcť pri napĺňaní uvedených charakteristík, môže byť biouhlie. Avšak čo si pod pojmom biouhlie predstaviť? Vďaka svojej pórovitej štruktúre je ľahkým materiálom, ktorý dokáže absorbovať veľké množstvo vody a zabrániť vyplavovaniu rastlinných živín. Preto je aplikované do pôd s cieľom zlepšiť rast a úrodnosť rastlín. Ale aj napriek uvedeným benefitom, ktoré využitie biouhlia so sebou prináša, sa do strešných substrátov pridáva len výnimočne. Biouhlie sa pritom podľa viacerých štúdií javí ako trvalo udržateľný spôsob skvalitňovania vlastností substrátov pre zelené strechy. A v tomto smere nezaostávame ani my na Trnavskej univerzite. Preto na pôde pedagogickej fakulty Martin Pipíška a Vladimír Frišták vybudovali modelovú a najmä plne experimentálnu zelenú strechu, ktorá umožňuje nielen sledovať, koľko vody dokážeme zachytiť, koľko vody príjmu modelové rastlinky, o koľko stupňov sa zníži teplota na strechách, ale najmä ako vieme využiť už spomenuté biouhlie pripravené z viacerých vstupných materiálov ako súčasť extenzívnych strešných substrátov. Ak máte záujem sa prísť pozrieť, podiskutovať a položiť prínosné otázky, ste vítaní v tíme profesora Pipíšku.

Vladimír Frišták
Foto: autor

Lexikografická prednáška pre študentov slovenského jazyka a literatúry

Natália Kolenčíková prednáša študentom slovenského jazyka a literatúry. Foto: Marek Mikušiak.

Dňa 20. marca prednášala v aule na Pedagogickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave Mgr. Natália Kolenčíková, PhD., vedecká pracovníčka Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra. Dr. Kolenčíková aktuálne pracuje na piatom zväzku Slovníka súčasného slovenského jazyka. Budúci učitelia a jazykovedci sa mohli dozvedieť, koľkými procesmi a redakciami prechádza slovník, kým sa dostane do rúk svojich čitateľov, spôsoby, akými sa v ňom formátuje text, a i to, aké sú výhľady lexikografie do budúcna. SSSJ plánuje obsiahnuť približne 200 000 hesiel, pričom jeho predpokladané dokončenie sa odhaduje na rok 2035. Počet zväzkov bol pôvodne plánovaný na osem, no dnes nie je vylúčený ani vyšší počet. Keďže sa jazyk neustále aktualizuje, vidí Dr. Kolenčíková budúcnosť lexikografie v elektronických slovníkoch, ktoré budú editovateľné v reálnom čase, pripúšťajúc tak možnosť opravy či doplnenia vysvetliviek i celých pojmov. V mene študentov katedry slovenského jazyka Vám ďakujeme za návštevu!

Samuel Kráľ

Študentská konferencia na katedre slovenského jazyka a literatúry

Tohtoroční účastníci študentskej vedeckej a odbornej konferencie (ŠVOK) z katedry slovenského jazyka a literatúry prezentovali svoje práce 28. marca na pôde pedagogickej fakulty. Spomedzi pestrých literárnych, jazykovedných a didaktických tém obsadili prvé tri miesta študentky Jana Šútorová (Hororový motív smrti v Švantnerovej zbierke próz Malka, 1. miesto), Alica Struková (Ťažkosti pri osvojovaní si posunkového jazyka študentmi Trnavskej univerzity, 2. miesto) a Nina Zborovančíková (Podsvetie ako (nad)literárny fenomén, 3. miesto). Ako býva zvykom, o umiestnení rozhodovala komisia zložená z členov katedry a pri každej prezentácii bol poskytnutý i čas na otázky z publika.
Ďakujeme všetkým zúčastneným a prajeme veľa odvahy účastníkom budúcich ročníkov konferencie!

Samuel Kráľ

Týždeň fakulty 2023 – aktivity katedry ošetrovateľstva

Alena Uríčková

Dňa 22. marca 2023 sa v aule Pazmaneum o 9.00 hodine začali podujatia v rámci Týždňa fakulty, ktorými sa prezentovali jednotlivé katedry Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave.

Podujatie, ktoré začínala katedra ošetrovateľstva, otvorila Alena Uríčková, ktorá privítala všetkých zúčastnených študentov, verejnosť a pedagógov Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave. S prezentáciou a prípravou prednášky Umenie verzus zdravie v historických kontextoch vedúca katedry ošetrovateľstva Andrea Botíková oslovila Adriána Kobetiča, doktoranda z Katedry dejín a teórie umenia Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity. Už na začiatku prípravy na podujatie, pri plánovaní obsahu prezentácie a z rozhovoru s Adriánom Kobetičom bolo zrejmé, že jeho prednášku si študenti radi vypočujú. A nielen študenti. Z hľadiska histórie si mali možnosť prítomní počas prednášky rozšíriť svoje obzory o dobe dávno minulej. Poslucháčov zasvätil nielen do histórie medicíny, rádov, svätcov, modlitieb za uzdravenie, významu amuletov, obdobia morovej epidémie, ale zároveň upozornil aj na to, že aj história sa v podobe vírusových ochorení vždy môže zopakovať. Ďakujeme Adriánovi Kobetičovi za zaujímavé priblíženie histórie.

Po prednáške katedry ošetrovateľstva nasledovali aktivity ostatných katedier Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave.

Týždeň fakulty 2023 – prezentácia projektov katedry verejného zdravotníctva

V rámci podujatia Týždeň fakulty na Fakulte zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave 22. marca 2023 členovia katedry verejného zdravotníctva predstavili projekty, na ktorých riešení sa v súčasnosti podieľajú. Katedra verejného zdravotníctva FZaSP TU je jedinečná v tom, že je zapojená do realizácie projektov na medzinárodnej úrovni, ale taktiež je riešiteľom národných projektov, ktoré sú unikátne svojou víziou.

Profesor Marek Majdan predstavuje projekt Kognitívne dopady športových úrazov mozgu u adolescentov v Slovenskej republike. Foto: FZaSP TU.

Marek Majdan, vedúci Inštitútu pre globálne zdravie a epidemiológiu (IGHE), odprezentoval projekt Kognitívne dopady športových úrazov mozgu u adolescentov v Slovenskej republike. Tento projekt sa snaží nájsť vzťahy medzi krvnými biomarkermi, kognitívnymi schopnosťami a fyzickou záťažou športovcov, ktorí majú vyššie riziko otrasov mozgu (hokejisti, futbalisti, hádzanári). Na výskume sa podieľajú katedry FZaSP, katedra psychológie a Neuroimunologický ústav Slovenskej akadémie vied.

Medzinárodný projekt PRESCIP-TEC (*Prevention and Screening Innovation Project Towards Elimination of Cervical Cancer*), ktorý je zameraný na prevenciu rakoviny krčka maternice, uviedla Juliana Melichová. Projekt povedie k inovatívnejšiemu a účinnejšiemu skríningu tohto ochorenia u žien z marginalizovaných skupín prostredníctvom zlepšenia kvality a dostupnosti zdravotníckych služieb. Realizácia projektu prebieha v štyroch krajinách – Bangladéš, India, Uganda a Slovensko pod vedením Medicínskeho univerzitného centra v meste Groningen v Holandsku. Na projekte v rámci Slovenska participujú aj organizácie Liga proti rakovine a Zdravé regióny. Projekt je financovaný z grantu výskumného programu Európskej únie – Horizont 2020.

Hlavným cieľom projektu AIRES *(Artificial Intelligence for Renewable Energy Systems)*, ktorý predstavil Patrik Sivčo, je vytvoriť program na vzdelávanie výskumných pracovníkov a odborníkov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie v spojení s technologickými a vedeckými poznatkami v oblasti umelej inteligencie, aby sa prispelo k národnému a medzinárodnému kontextu udržateľného rozvoja zlepšením energetickej účinnosti a integráciou inteligentných sietí. Do projektu sú zapojené aj univerzity z Talianska, Tuniska a Španielska.

Najdôležitejšie aktivity projektu SUNI-SEA (*Scaling-Up Noncommunicable Diseases Interventions in South-East Asia*) zosumarizovala Dominika Plančíková. Cieľom projektu SUNI-SEA je overiť účinnosť a nákladovú efektívnosť stratégií zameraných na prevenciu a manažment hypertenzie a diabetu v troch krajinách juhovýchodnej Ázie – v Indonézii, Mjanmarsku a Vietname. Významný dôraz sa kladie na vytváranie prepojení medzi intervenciami na komunitnej úrovni a na úrovni primárnej zdravotnej starostlivosti. Projekt je financovaný Európskou úniou v rámci programu Horizont 2020.

V závere programu bolo predstavené video zamerané na pôsobenie, činnosť a záujmy katedry verejného zdravotníctva.

Margaréta Kačmariková

Návšteva študentov verejného zdravotníctva v závode Jaguar Land Rover Nitra

Potom, čo sa podarilo Michaele Machajovej uzatvoriť Memorandum o spolupráci so spoločnosťou Jaguar Land Rover v Nitre, sa v priestoroch spoločnosti uskutočnila odborná exkurzia študentov magisterského stupňa. Cieľom exkurzie bolo priblížiť prácu verejného zdravotníka v rámci „závodnej" pracovnej zdravotnej služby priamo u klienta. Študenti mali možnosť vidieť pracovné podmienky, priestory spoločnosti a najmä pracovné miesta s vyhlásenými rizikovými prácami. Boli im predstavené aj mnohé preventívne opatrenia, vďaka ktorým sa spoločnosti JLR darí znižovať mieru zdravotných rizík u zamestnancov na exponovaných pracoviskách. Uzavretá spolupráca sľubuje mnoho príležitostí pre študentov či už pre prípravu záverečných prác, odborné exkurzie alebo participáciu na projektoch.

Michaela Machajová
Foto: autorka

O židovsko-kresťanskom dialógu s kardinálom

Radovan Marcinčin – PR

Kardinál Kurt Koch, prefekt digastéria pre jednotu kresťanov, bol 30. marca, v posledný deň svojej návštevy na Slovensku, hosťom aj na našej teologickej fakulte, kde mal prednášku v rámci fakultného programu Otvárame dvere židovsko-kresťanskému dialógu. Vyjadril sa k témam hlbokého spoločenstva medzi kresťanstvom a judaizmom a novým perspektívam aj výzvam katolícko-židovského dialógu či otvoreným teologickým otázkam, ktoré dialóg so sebou prináša. Návštevu organizoval Úrad splnomocnenca vlády SR pre ochranu slobody a vierovyznania alebo presvedčenia, Teologická fakulta Trnavskej univerzity a Židovský kultúrny inštitút. Medzi účastníkmi pracovného workshopu nechýbal ani apoštolský nuncius na Slovensku Mons. Nicola Girasoli.

Na Trnavskej univerzite sa uskutočňuje vzdelávací program Otvárame dvere pod gesciou prorektora pre vonkajšie vzťahy Miloša Lichnera, SJ, emeritného prezidenta Európskej spoločnosti pre katolícku teológiu, ktorého sme sa spýtali:

Aké sú doterajšie výsledky či prínosy židovsko-kresťanského dialógu?

Židovsko-kresťanský dialóg na Slovensku dostal vzpruhu v roku 2016, začatím úzkej spolupráce medzi našou teologickou fakultou a vedením Židovského kultúrneho inštitútu. Absolvovali sme spoločnú cestu do Vatikánu (4. – 7. apríla 2017). Svätému Otcovi sme odovzdali knižnú novinku – prvú časť komentára ku Knihe žalmov, konkrétne k žalmom 51-74. Následne slovenskú návštevu prijal vrchný rímsky rabín, ktorý tiež dostal spomenutý komentár. V tomto dvojitom geste odovzdania komentára pápežovi a rabínovi vidím určitú symboliku. V uvede-

Kardinál Kurt Koch (piaty vpravo) pricestoval na Slovensko na pracovnú návštevu na pozvanie splnomocnenkyne vlády SR pre slobodu vierovyznania alebo presvedčenia Anny Záborskej (štvrtá vpravo). Prorektor Miloš Lichner, SJ, emeritný prezident Európskej spoločnosti pre katolícku teológiu tretí vpravo. Foto: Barbora Likavská.

nom komentári k žalmom sa nachádzajú nielen vybrané úryvky z výkladov ranocirkevných autorov, ale aj z významných rabínov.
V následnej spolupráci medzi Teologickou fakultou Trnavskej univerzity a Židovským kultúrnym inštitútom začali semestrálne prednášky programu Otvárame dvere. Tento program existuje dodnes.
V roku 2018 slovenské komisie pre dialóg, na katolíckej aj na židovskej strane, Komisia pre náboženské vzťahy so židmi pri Konferencii biskupov Slovenska a Komisia pre dialóg s katolíckou Cirkvou pri Ústrednom zväze židovských náboženských obcí vydali knihu Od Seelisbergu po Jeruzalem a Rím, ktorá obsahuje základné dokumenty, príhovory a úvodné štúdie zo strany katolíckej cirkvi a židovských autorít.
S radosťou dodávam, že máme za sebou Letnú školu židovsko-kresťanského dialógu, tiež pilotný úspešný projekt cyklistického podujatia Od synagógy ku kostolu.
Najnovšie môžem prezradiť, že Trnavská univerzita sa rozhodla udeliť čestný doktorát rabínovi Abrahámovi Skorkovi, ktorý je osobným priateľom pápeža Františka a aj takýmto spôsobom sa Trnavská univerzita a naša teologická fakulta chce profilovať ako univerzita otvorená dialógu.

Ako ďalej v tomto dialógu pokračovať?
Viesť rozhovor s ľuďmi dobrej vôle je pre mňa veľmi dôležité, pretože evanjelium sa ohlasuje nielen nejakými nápismi a vlajkami, ale aj naším životným prejavom, naším úsmevom, naším podaním ruky a úprimnou ľútosťou nad tým, čo v našom správaní ako katolíkov bolo v minulosti nesprávne. Evanjelium nás pozýva k tomu, aby sme vždy boli prví, ktorí odpúšťajú a ktorí úprimne prosia o odpustenie. Aj takýmto spôsobom vytvárame určité posolstvo, aby sme postupne ukazovali a dávali jasne najavo, že kresťan v žiadnom prípade nesmie byť antisemita.

Prečo sa vy osobne zapájate do tohto dialógu?
Odpoveď je jednoduchá: sú to slová Sv. písma a potom aj osobné svedectvo či už pápeža Františka alebo Jána Pavla II. a iných dôležitých ľudí a, samozrejme, čítanie zásadných dokumentov Druhého vatikánskeho koncilu.

Dialóg medzi Ortodoxnou a Katolíckou cirkvou

Dňa 4. apríla sa na teologickej fakulte uskutočnila prednáška ortodoxného teológa a liturgistu rev. prof. Dr. Ivana Stoyanova Ivanova z Bulharska. Profesor Ivanov je vedúcim katedry praktickej teológie na Sofijskej univerzite sv. Klimenta Ochridského v Sofii a aktívne sa zapája do dialógu Pravoslávnej a Katolíckej cirkvi. Témou prednášky bola posvätná hudba, liturgia a sviatosti, ich vývoj a interpretácie. Prednášku v talianskom jazyku simultánne tlmočil do slovenského jazyka Šimon Marinčák. Zúčastnili sa na nej nielen študenti teologickej a pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity, ale aj muzikológovia a pedagógovia so svojimi študentmi zo Štátneho konzervatória a Vysokej školy múzických umení. Hosťom prednášky bol aj ortodoxný kňaz Nikolaj Andonov, ktorý pastoračne pôsobí medzi bulharskými pravoslávnymi veriacimi v Bratislave.

Radovan Marcinčin

Rev. prof. Dr. Ivan Stoyanov Ivanov, vedúci katedry praktickej teológie na Sofijskej univerzite sv. Klimenta Ochridského v Sofii (vpravo) a docent Šimon Marinčák z katedry pastorálnej teológie, liturgiky a kánonického práva TF TU. Foto: TF TU.

Biblické korene ekologickej krízy

V rámci Dňa otvorených prednášok teologická fakulta 27. marca okrem vybraných rozvrhových hodín záujemcom ponúkla aj odbornú prednášku pozvaného hosťa, biblistu Petra Dubovského o ekologickej kríze z pohľadu Biblie. Jeho prednášku doplnil biblista Luigi Santopaolo z Neapolskej univerzity v Taliansku, ktorý hovoril o apokalyptickej literatúre. Peter Dubovský je slovenský jezuita. Pôsobí na Pápežskom biblickom inštitúte v Ríme a s Teologickou fakultou Trnavskej univerzity spolupracuje na viacerých projektoch, zameraných na biblické komentáre. Pri príležitosti tohtoročného Dňa učiteľov mu rektor Trnavskej univerzity udelil Cenu Antona Hajduka za vynikajúce výsledky v tvorivej činnosti.

Radovan Marcinčin

Profesor Luigi Santopaolo z Neapolskej univerzity. Foto: TF TU.

Systém ochrany zvierat na Slovensku

Ingrid Lanczová

Na prvej Truniverzitnej debate v letnom semestri sme sa venovali systému ochrany zvierat na Slovensku. Prednášajúcou bola právnička z organizácie Zvierací ombudsman, Mgr. Nikola Ďurčíková, ktorá porozprávala študentom TU o všeobecnom legislatívnom rámci a viacerých úskaliach z praxe, s ktorými sa organizácia stretla v roku 2022. Spomenula viacero problematických okruhov: 1. legislatíva v oblasti pyrotechniky a zákon o výbušninách (snaha organizácie o sprísnenie regulácie vo vzťahu k predaju a používaniu najhlučnejších druhov pyrotechniky); 2. legislatíva v oblasti poľovníctva a zákon o poľovníctve (snaha organizácie o zavedenie zákazu strieľania spoločenských zvierat v poľovných revíroch, možnosť postarať sa o zranené zviera bez toho, aby išlo o trestný čin pytliactva); 3. legislatíva v oblasti vstupov do obydlí a zákon o obecnej polícii (snaha organizácie o možnosť obecnej polície vstupovať do obydlia v prípade bezprostredného ohrozenia zvierat nachádzajúcich sa v ňom, napr. v prípade, že po smrti majiteľa zostanú zvieratá uväznené v danom byte, pozemku bez akejkoľvek starostlivosti); 4. legislatíva v oblasti zavedenia ochrany zvierat do školských osnov a zákona o výchove a vzdelávaní (školský zákon); 5. legislatíva v oblasti problematiky množiarní a množiteľov a novela zákona o veterinárnej starostlivosti s cieľom ich eliminácie vrátane problematiky úpravy vlastníckeho práva k zvieraťu; 6. legislatíva v oblasti trestného práva – trestného zákona a trestného poriadku (snaha organizácie o zavedenie trestu zákazu držby a chovu zvieraťa).

Napriek mnohým ťažkostiam, problémom, nedostatku financií, systémovým chybám a pod., N. Ďurčíková pripomenula významný úspech v oblasti justície z marca 2023, a to prelomenie zásady podmienečného odsúdenia páchateľa v prípade týrania zvierat bez recidívy. Prešovský sudca odsúdil páchateľa na 1,5 roka nepodmienečne, čo je významný posun oproti minulým prípadom.

Išlo o prednášku bohatú na informácie a už teraz sa tešíme na ďalšiu. S organizáciou Zvierací ombudsman má Právnická fakulta TU uzavreté aj memorandum o spolupráci, pričom jej študenti v organizácii pravidelne stážujú. S prednáškou bola spojená aj možnosť zapojiť sa do materiálnej pomoci pre útulok.

Vedecká študentská konferencia na právnickej fakulte

Dňa 22. marca 2023 sa na právnickej fakulte konala vedecká študentská konferencia.

V sekcii právo vystúpila Nina Kelemenová a Branislav Rak s príspevkom z trestného práva (*Alea iacta est – cui bono*), Simona Duffeková (Detencia v trestnom práve), Simona Berkešová (Diela vytvorené umelou inteligenciou z pohľadu práva duševného vlastníctva), Matej Pevný (Nasadenie agenta v trestnom konaní a možnosti jeho operatívy), Andrea Mičudová (Surogačné materstvo), Roman Debnár (Internetové stránky, ktoré popierajú holokaust by mali byť zakázané), Ľubomír Višňovec (Elmazova, Brown, a koniec segregácie v Podsadku) a Nicole Makóová (Práva žien v Iránskom imperiálnom štáte a Iránskej

Víťazi fakultného kola súťaže o najlepšiu prácu študentskej vedeckej odbornej činnosti (v dolnom rade zľava) Timotej Práznovský, Ľubomír Višňovec a Martin Pogádl. Foto: autorka.

islamskej republike). V porote boli piati vyučujúci a jedna študentka, ktorí vybrali ako víťazov S. Berkešovú, Ľ. Višňovca a M. Pevného.
V sekcii fakultné kolo súťaže o najlepšiu prácu študentskej vedeckej odbornej činnosti vystúpili: Ľubomír Višňovec (s príspevkom Lex infovojna alebo blokovanie webových stránok ako nástroj militantnej demokracie), Timotej Práznovský (Datio in solutum v slovenskom súkromnom práve) a Martin Pogádl (Označovanie rastlinných alternatív mliečnych a mäsových výrobkov s ohľadom na uvedenie spotrebiteľa do omylu). Porotu tvorili traja vyučujúci a jeden zástupca študentov, ktorí spoločne rozhodli, že všetci traja zúčastnení študenti postupujú so svojimi výbornými príspevkami na česko-slovenské kolo súťaže, ktoré sa uskutoční na jeseň 2023 na Karlovej univerzite v Prahe. Víťazom gratulujeme a tešíme sa, že zúčastnení študenti na sebe pracujú nad rámec svojich študijných povinností a zlepšujú tak svoje odborné aj prezentačné schopnosti.

Ingrid Lanczová

Slováci porazili Harvard aj Yale

Ôsme miesto v najväčšom simulovanom súdnom spore na svete patrí Trnavskej univerzite

Univerzitný tím Právnickej fakulty Trnavskej univerzity sa v dňoch od 7. do 17. apríla 2023 zúčastnil na medzinárodnom kole najväčšieho simulovaného súdneho sporu na svete JESSUP Moot Court Competition vo Washingtone, D.C. Simona Perečinská, Petra Straková, Patrik Ondrejech, Ivan Vu Nhu a Sebastián Gonda pod odborným vedením doktora Ivana Novotného získali najlepší úspech v histórii tímov zo Slovenska v tejto súťaži. Na záverečnej ceremónii získali celkové 8. miesto za najlepšiu písomnú časť súťaže.

Sprava: Sebastián Gonda, Ivan Vu Nhu, Petra Straková, Ivan Novotný, Simona Perečinská a Patrik Ondrejech, úspešný tím Právnickej fakulty Trnavskej univerzity. Foto: PF TU.

„Je to pre mňa obrovská radosť a zároveň dôkaz, že aj slovenská univerzita vie konkurovať tým najlepším vo svete, keď sa spoja skvelí ľudia a sústredíme sa na kvalitné praktické vzdelávanie. Keď som sa dozvedela, že naši študenti v tvrdej konkurencii porazili v písomnej argumentácii aj univerzity ako Harvard či Yale, utvrdila som sa, že dlhé mesiace príprav a investícii do zručností študentov majú skutočne zmysel," vyhlásila dekanka právnickej fakulty Andrea Olšovská. Podľa nej je klinické vzdelávanie kľúčové nielen pre osobný rozvoj študentov, ale aj pre rozvoj novej generácie právnikov na Slovensku, ktorí budú lepšie pripravení vykonávať právnické povolania a zlepšovať právny štát.
Študenti právnickej fakulty na medzinárodnom kole v ústnej časti zvíťazili v súbojoch s Airlanggskou univerzitou z Indonézie aj s Katolíckou univerzitou Santa María la Antigua z Panamy. Do najlepšej dvestovky rečníkov medzinárodného kola sa z univerzitného tímu dostali Ivan Vu Nhu a Petra Straková.
JESSUP je najväčšia svetová súťaž v simulovanom súdnom spore, na ktorej sa zúčastňuje približne 700 právnických fakúlt v 100 krajinách a jurisdikciách. Súťaž je simuláciou fiktívneho sporu medzi štátmi pred Medzinárodným súdnym dvorom, hlavným súdnym orgánom OSN. Tímy pripravujú ústne a písomné podania, v ktorých argumentujú postojmi navrhovateľa aj odporcu k prípadu.
Účasť univerzitného tímu bola finančne podporená z rezervy predsedu vlády Slovenskej republiky a zo zdrojov Trnavského samosprávneho kraja. Účasť tímov Právnickej fakulty Trnavskej univerzity aj v ďalších simulovaných súdnych sporoch podporuje advokátska kancelária Krivak & Co.

PF TU

Zoznámte sa s novou predsedníčkou a novými podpredsedami ŠR TU

Ako ste si už mnohí mohli všimnúť, tak od februára máme novú predsedníčku a nových podpredsedov ŠR TU. Na to, aby ste sa s nimi mohli aspoň trošku zoznámiť, tí, ktorí ste ešte nemali možnosť ich spoznať, tak som si pre vás pripravila tento článok.

Na úvod sa o každom z nich dozviete základné informácie, ich záľuby a podobne. Následne som im položila tri otázky, na ktoré odpovedali.

Ako prvú si predstavíme novú predsedníčku ŠR TU, **Nelu Kováčovú.**

Nela Kováčová má 22 rokov a študuje na Pedagogickej fakulte TU, v študijnom programe predškolská a elementárna pedagogika. Má veľmi rada prácu s deťmi a profesiu učiteľa považuje za nesmierne dôležitú. V budúcnosti by rada zostala v oblasti školstva, prispievala k jeho dianiu a zlepšovaniu na Slovensku. Vo voľnom čase veľmi rada behá a cvičí, trávi čas s rodinou a priateľmi pri dobrej káve alebo v prírode. Taktiež rada počúva podcasty na rôzne témy či už o dianí vo svete, sebarozvoji alebo len tak na oddych.

Čo ťa viedlo k tomu stať sa predsedníčkou ŠR TU?

V momente, keď som zistila, že dôjde k výmene predsedníctva ŠR TU, som začala rozmýšľať nad možnými kandidátmi, diskutovali sme o tom spoločne s predchádzajúcim predsedníctvom. Neplánovala som to, no po dlhých diskusiách a uvažovaniach som si uvedomila, že na budúcnosti ŠR TU mi veľmi záleží. Tak som sa rozhodla kandidovať.

Aké sú tvoje vízie do budúcna v rámci tvojho postu predsedníčky? Chcela by si niečo zmeniť prípade vylepšiť?

Rozhodne chcem pokračovať v chode Študentskej rady TU na takej vysokej úrovni, na akej sa práve nachádza. Je pre mňa samozrejmosťou a veľkou zodpovednosťou reprezentovať hlas študentov vo všetkých smeroch. Nesmiem zabudnúť ani na pokračovanie vo všetkých úspešných podujatiach a, samozrejme, prínos aj nových. Ďalej by som veľmi rada motivovala študentov k väčšej participácii a prispievala k skvalitňovaniu našej univerzity.

Keby si sa mala opísať tromi charakteristikami, aké by to boli?

Som ambiciózna, vždy si vytrvalo idem za cieľom, ktorý si stanovím. Ďalej si myslím, že som priateľská, snažím sa vždy s každým príjemne vychádzať a rešpektovať ho. Poslednú charakteristiku by som povedala, že som ochotná. Vždy sa snažím druhým pomôcť, keď to potrebujú, pretože verím, že čo človek dá, to sa mu vráti.

Ako ďalšieho si predstavíme podpredsedu pre vzťahy s verejnosťou, **Dominika Sagana.**

Dominik Sagan má 19 rokov a je študentom prvého ročníka bakalárskeho stupňa na pedagogickej fakulte. Študuje odbor predškolská a elementárna pedagogika a od letného semestra prešiel na externé štúdium. Popri škole pracuje ako učiteľ v materskej škole. Oblasť vzdelávania a výchovy detí aj mladistvých je v posledných rokoch náplňou všetkých jeho školských aj voľnočasových aktivít, a týmto smerom by sa chcel uberať aj ďalej. Okrem študentských aktivít sa rád venuje rôznym športom, ako napr. florbal, behanie, volejbal a futbal. Vo voľnom čase má rád prechádzky v prírode, turistiku a výlety. Taktiež sa venuje hudbe – hrá na akordeón.

Niektorí možno nevedia, čo vlastne osoba na tvojom poste, podpredseda pre vzťahy s verejnosťou, vykonáva, prípade čo má na starosti. Vedel by si opísať, čo je tvojou úlohou?

Ako to vyplýva už zo samotného názvu tejto funkcie, tak sa starám o prostriedky komunikácie, cez ktoré sme ako ŠR TU spojení s verejnosťou. V praxi – spravujem sociálne siete, odpisujem na správy a, samozrejme, stále aktívne pracujem na stretnutiach ŠR TU.

Bol si druhý z kandidátov na post predsedu, členovia ŠR TU sa rozhodli pre voľbu protikandidátky Neli Kováčovej. Bol si sklamaný alebo naopak ťa to nijako neovplyvnilo, prípadne ťa to nejako motivovalo?

Úprimne som od volieb nemal veľké očakávania. Ako prvák na vysokej škole a nový člen ŠR TU som rátal s tým, že je vysoká pravdepodobnosť, že voľby nevyhrám. Voľby napokon skončili veľmi tesne a s výsledkom som spokojný. Som rád, že našou novou predsedníčkou je práve Nelka. Teším sa na všetky podujatia, ktoré pod jej vedením pripravíme pre študentov.

Aké sú tvoje vízie do budúcna v rámci tvojho postu podpredsedu pre vzťahy s verejnosťou? Plánuješ aj nejaké zmeny? Ak áno, aké?

Doterajšie predsedníctvo nám nastavilo latku dosť vysoko, takže by som chcel prinajmenšom pokračovať v tom, čom úspešne začali. Chcel by som, aby nás študenti vnímali ako jedných z nich, iniciatívu od študentov pre študentov, a aby sa nás nebáli kedykoľvek osloviť s otázkami, kritikou alebo s ich problémami. Spoločne môžeme tvoriť lepšiu univerzitu, pretože je len na nás, na študentoch, aké prostredie a vzťahy si vytvoríme.

Ďalej by som vám rada predstavila **Patrika Ondrejecha,** podpredsedu pre kluby.

Patrik Ondrejech je študentom Právnickej fakulty TU a zakladateľom študentskej organizácie Naša Právnická. Keďže je momentálne v zahraničí a časovo vyťažený, nemohol prispieť informáciami na položené otázky o jeho funkcii podpredsedu (no viac o ňom sa dozviete v rubrike Čas na interview na stranách 10 – 11).

Napriek tomu by som vám chcela aspoň sčasti predstaviť, čo je jeho

úlohou na poste podpredsedu pre kluby, a práve preto som oslovila predsedkyňu ŠR TU, Nelu Kováčovú, aby v skratke opísala funkciu držiteľa tohto postu, ako vznikol post podpredsedníctva pre kluby a aké kluby momentálne fungujú.

Predsedníčka ŠR TU, Nela Kováčová, následne objasnila post podpredsedu pre kluby: „Pri voľbách nového predsedníctva ŠR TU sme sa rozhodli rozšíriť podpredsedníctvo o post podpredsedu pre kluby. Úlohou držiteľa tohto postu je zastrešovať všetky kluby, ktoré sa v rámci ŠR TU realizujú. To znamená, komunikácia s vedením univerzity a vedúcimi klubov, propagáciu na sociálnych sieťach, spoločne s vedením zabezpečovať potrebné pomôcky pre jednotlivé kluby a mnoho iného. Všetky kluby sa uskutočňujú pravidelne každý týždeň. Letný semester fungujú tieto kluby: filmový klub, klub bojového umenia, šachový klub, basketbalový klub, futsalový klub, tanečný hip-hop klub, debatný klub, klub Dungeons and Dragons, florbalový klub a literárny klub. Pre študentov Trnavskej univerzity sú v stanovených hodinách k dispozícii aj lezecký klub v Bouldrofke Trnava a plaváreň."

Pár viet na záver

Na záver by som sa chcela ešte raz poďakovať predsedkyni a podpredsedom ŠR TU za zodpovedanie otázok a informácie. Všetkým prajem veľa úspechov do budúcna počas celého obdobia vykonávania jednotlivých postov.

Naďalej nezabudnite sledovať náš facebookový či instagramový profil, aby ste boli v predstihu ohľadom blížiacich sa alebo aktuálnych podujatí. Ak vás zaujali udalosti alebo máte pocit, že viete priniesť ďalšie skvelé nápady a chcete sa stať členom ŠR TU, tak nás neváhajte kontaktovať na facebooku alebo na instagrame ŠR TU.

Izabela Tobolková
Foto: archív N. Kováčovej, D. Sagana a www.butterflyeffect.sk

Na stránkach nášho časopisu v študentskej panoráme predstavujeme básnickú tvorbu študenta Andreja Gerháta

Blankytné oči

Často keď chodím vlakmi,
pod rúškom rannej hmly,
či pod pokrývkou noci tmy,
často myslím na tie chvíle,
kedy na týchto miestach sedeli sme,
my mladí neznámi,
poznajúci sa dni či roky.

Spolu či sami,
treli sa nám ruky jeden o druhého,
treli sa pery jedny o druhé.
Hranice sa prekračovali,
a ja dnes spomínam,
aké to bolo neslušné.

Je to zvláštne,
ideálny lúč slnka, oslepení.
Červené hory a púšte plné stratených.
Dnes chýbaš mi na miestach,
ktoré nenazval by som mojimi.

Miesta obsadené,
metafora pre nás dvoch,
koľaje vždy spievajú Tvoje meno,
v beznádejných tónoch
znie obraz nás,
v Tvojich blankytných očiach.

V Tvojich blankytných očiach
iba vdýchnuť čierny vzduch tvojej pokožky.
Iba vôňu Tvojich vlasov,
ktorú v spomienkach
uchovávam si dodnes.

Prázdne schody schádzajúce do pekla,
v ktorom je tento poklad uložený.
Prázdna zastávka,
útočisko bezcieľne kráčajúcich ľudí bez duše.
V nej díva sa na mňa odraz nás.

Prchavý obraz Tvojich blankytných očí.

Skratka, pointa, humor...

Súťaž Fejtón 2023

Tohtoročná súťaž Fejtón bola v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi obohatená ešte o jednu dimenziu. Aj teraz mali študenti možnosť zapojiť sa do súťaže v dvoch sekciách: v textovej (tvorba fejtónu) a v grafickej (tvorba karikatúry/kresleného humoru). Porota dostala 20 príspevkov, z toho bolo 12 textových a osem grafických. Najvýkonnejšou bola už tradične PdF (13 účastníkov), dvaja účastníci reprezentovali PF, dvaja FZaSP a jeden FF. Tento rok sme využili prítomnosť jedného zo vzácnych porotcov – ilustrátora a maliara Martina Kellenbergera – a zorganizovali sme vernisáž jeho vtipných ilustrácií pod názvom Martin Kellenberger: Humor a filozofia vo výtvarnom umení. Na pomoc sme si preto pozvali M. Vyskupovú z katedry dejín a teórie umenia FF, ktorá so svojimi študentmi vytvorila profesionálny kurátorský tím – a ten zvládol svoju úlohu bravúrne. Vernisáž výstavy obohatila aj študentka Alžbeta Chlebáková z PdF, ktorá tematicky umocnila atmosféru hravosti hrou na akordeóne.

Porotcovia (K. Magálová, Z. Martinkovičová – prvé dve zľava, M. Kellenberger – šiesty sprava a R. Gajdoš – štvrtý sprava) a účastníci súťaže Fejtón 2023 s rektorom TU (R. Bílik – piaty sprava). Foto: Barbora Likavská.

Všetci porotcovia sme sa zhodli na tom, že investícia do kreativity sa oplatí. Vnímame to ako jednu z dôležitých oblastí profesijného rastu našich študentov. Neočakávame neomylnosť: dávame priestor na umelecké sebavyjadrenie, oceňujeme chuť pracovať, rásť – a v neposlednom rade aj pozerať sa na neľahkú realitu s potrebným nadhľadom, ktorý v živote pomáha. Tak to napokon sformuloval aj rektor René Bílik. Počas toho, ako zúčastneným odovzdal ocenenia, vyjadril aj poďakovanie všetkým, ktorí sa tvorivo zapojili do popoludnia plného radosti, kreativity a humoru.

Fejtón 2023:
1. miesto – Eva Glasová (FZaSP TU)
2. miesto – Ľubomír Višňovec (PF TU)
3. miesto – Erik Hudák (PdF TU)

Karikatúra/kreslený humor 2023:
1. miesto – Sabína Vojčáková (PdF TU) za dve diela
2. miesto – Izabela Tobolková (PdF TU)
3. miesto – Anna Rakárová (PdF TU)

Všetkým účastníkom blahoželajú porotcovia súťaže:
Roman Gajdoš – Katedra pedagogiky výtvarného umenia PdF TU
Martin Kellenberger – externý hosť
Gabriela Magalová – Katedra slovenského jazyka a literatúry PdF TU
Zuzana Martinkovičová – Univerzitná knižnica TU

Gabriela Magalová

Fajčenie ako prejav altruizmu

Môj manžel fajčí. Je to snob, aspoň som si to myslela. Fajčí cigary. Santa Clara 1830 Robusto. Mexico. Hnedé smradľavé šulčeky, ktoré pripomínajú... No veď viete čo. Fajčí a ja som mu za to celé roky nadávala. Dnes sa hanbím.

Vždy trpezlivo znášal moje výčitky, väčšinou bez slova, nanajvýš s pokrčením pliec. A ja hlúpa som si myslela, že nemá argumenty. Veď ako sa dá v dnešnej dobe také niečo obhájiť. Bol to omyl. Zasa si zapálil a ja som pustila do neho ako obvykle. Ale dnes sa nedal. Zastaví ma a hovorí: „Ty si naozaj myslíš, že mi to robí dobre? Pozri sa na mňa, mám žlté zuby aj prsty, kašlem, bolí ma hlava a každé ráno mám v ústach ako v žumpe. A to nehovorím, že riskujem rakovinu, infarkt a milión iných problémov."

Celkom ma vyviedol z rovnováhy. „Tak prečo to teda robíš?"

„Z lásky k blížnemu," odpovedá celkom vážne. Bože môj, preskočilo mu, pomyslím si, mal v poslednom čase toho veľa... „Pozri, vy nefajčiari ste ohromní egoisti. Vy nechcete smrdieť, chcete byť zdraví a vôbec nemyslíte na ostatných. Ja si ničím zdravie a míňam svoje peniaze, aby som pomohol iným. Za každú cigaru, ktorú vyfajčím môže malý Juan ísť do školy. Malá Conchita má čo jesť. Estéban má lieky pre manželku a tak ďalej, a tak ďalej. Niekde v malej dedinke v Mexiku sú vďaka mne asfaltové cesty. Chlapi už nemusia pašovať drogy a unášať turistov. Ženy sa už nemusia živiť prostitúciou. Oslíci majú novú maštaľ. Toto všetko vďaka môjmu fajčeniu."

Premýšľam nad tým, ale nechcem sa vzdať bez boja. „Dobre, zachrániš Mexiko, ale čo rodné Slovensko? Keď kvôli fajčeniu ochorieš a budeš sa liečiť na Slovensku, ako k tomu prídu Slováci?"

„Slováci o nič neprídu. Z dane na tabak, čo tu za svoj život zaplatím, sa môžu postaviť tri nemocnice. A navyše, ako fajčiar sa dožijem oveľa menej ako iní ľudia, takže vlastne veľa toho na mňa neminú."

Teraz už chápem, že ten blažený výraz, ktorý máva, keď si prvýkrát potiahne, je v skutočnosti výraz pilota kamikadze, ktorý sa rúti lietadlom na nepriateľa za svojho cisára, alebo Paľa Bielika, keď sa vrhá s granátom na nemecký tank, keď

sa obetuje pre vyšší princíp. Som na neho hrdá. Je to môj Gándí, môj Mandela...
A ja? Čo robím ja pre iných? Ani nefajčím a ešte sa ako žena štatisticky aj dlhšie dožijem. Začínam sa hanbiť a uvažujem, že si od neho vypýtam jednu cigaru, aby som aj ja niekomu pomohla. Potom mi ale svitne, že nie som až taký zlý človek a rozbehnem sa k šatníku. Vyhadzujem tričká, rifle, tenistky a študujem visačky. Je to tam, dôkaz, aj ja pomáham! Pod logami známych značiek sú drobnými písmenami nápisy: Made in Vietnam, Made in Bangladesh, Made in China. Veď aj to je tretí svet! Aj tam sú chudobní! Síce som čítala, že z mojich stoeurových tenisiek dostanú tie deti, čo ich ušili, len pár centov, ale ktovie, či je to pravda – a nakoniec – určite tam majú oveľa nižšie ceny...
Opäť získavam späť svoju morálnu hodnotu. Sadám do auta a rútim sa do najbližšieho shoppingu. Idem pomáhať! A nech mi ešte niekedy skúsi môj drahý mužíček vyčítať, že mám zasa nové handry!

Eva Glasová

Spájanie

Na začiatku bolo slovo, a to slovo bolo voľby. A ľudia hovorili, že sú to voľby predčasné, aj keď zas až také predčasné neboli, ale keď im tak ľudia hovorili, budeme im tak hovoriť aj my. A pred predčasnými voľbami sa zjavil dlho stratený šedivý pán nižšieho vzrastu s fúzikmi, a o tomto dlho stratenom šedivom pánovi nižšieho vzrastu s fúzikmi dlhé roky nikto nepočul, a on sa zrazu zjavil ako antický Grék po mnohých rokoch blúdenia na mori, zjavil sa a prehovoril k trpiacim stredopravým demokratom s euroatlantickou zahraničnopolitickou orientáciou: „Počúvajte, trpiaci stredopraví demokrati s euroatlantickou zahraničnopolitickou orientáciou, pomôžem vám," povedal im donedávna dlho stratený, ale teraz znova nájdený šedivý pán nižšieho vzrastu s fúzikmi.
A trpiaci stredopraví demokrati s euroatlantickou zahraničnopolitickou orientáciou nemali veľmi na výber, a tak sa rozhodli nasledovať šedivého pána nižšieho vzrastu s fúzikmi. A kráčali s ním, a on ich viedol a zrazu dorazili k moru. A šedivý pán nižšieho vzrastu s fúzikmi pozrel na to more a prikázal mu spojiť sa – ako Mojžiš so zaradenou spiatočkou. A more sa spojilo a šedivý pán nižšieho vzrastu s fúzikmi sa popod tie fúziky usmial, a stredopraví demokrati s euroatlantickou zahraničnopolitickou orientáciou ostali stáť ako obarení, aj keď pri obarení väčšinou ľudia nestoja, skôr poskakujú a ochkajú, a povedali si, možno aj my by sme sa mali spojiť, pomôže nám to nezhorieť na hranici (zvoliteľnosti). A šedivý pán nižšieho vzrastu s fúzikmi sa usmial srdečnejšie, takže sa už nedá povedať, že by sa usmieval popod fúzik, pretože toto bol od začiatku jeho plán.
A na inom začiatku bola stredopravá demokratická strana s euroatlantickou zahraničnopolitickou orientáciou, a tá si hovorila Spolu, aj keď bola celkom sama. A neskôr sa táto strana (po intervencii šedivého pána nižšieho vzrastu s fúzikmi) premenovala na Modrú koalíciu, aj keď bola stále celkom sama, ale aspoň ponechala ľuďom istotu ironického názvu, a ľudia si istoty zaslúžia.
A predseda strany Modrá koalícia, ktorá sa tak volala, aj keď bola celkom sama, ktorý bol predtým predsedom strany Spolu, ktorá sa tak volala, aj keď bola tiež celkom sama, zradil šedivého pána nižšieho vzrastu s fúzikmi a nedostal za to ani judášov groš, skrátka sa mu len nechcelo zvolať snem, a radšej sa spojil s iným pánom, ktorý síce nemal fúziky, ale zato bol úplne priemerného vzrastu a mal kanceláriu na úrade vlády a niekoľko ministrov.
A šedivý pán nižšieho vzrastu s fúzikmi sa podujal nehádzať flintu do žita, ale zbierať podpisy na novú stranu, ktorá sa mala volať Modrí, pretože modrá bola kedysi dobrá, a ľudia potrebujú tak trochu dobré veci a niektorí tak trochu aj kedysi.
A iné stredopravé demokratické strany s euroatlantickou zahraničnopolitickou orientáciou na to pozerali a zhodnotili, že to spájanie asi nebude až taký dobrý nápad, a začali sa deliť. A tak vzniklo Jablko. A nebolo to ani jablko sváru, ani jablko dženderu, bolo to vlastne len jablko na smiech, ale predsedníčka Jablka tvrdila, že to bol presne jej plán, pretože keď sa z vás smejú, znamená to, že o vás aspoň vedia.
A z Modrej koalície, ktorá bola predtým Spolu, sa stali Demokrati, čo iným demokratom dosť skomplikovalo robotu, ale bolo to aj tak celé jedno, pretože keď prišli voľby, ktoré síce neboli až také predčasné, ale my im tak hovoríme, ani jedna zo stredopravých demokratických strán s euroatlantickou zahraničnopolitickou orientáciou sa do parlamentu nedostala.
A boli konečne spolu a hovorili si: „Nabudúce sa spojíme a určite to dopadne lepšie".

Ľubomír Višňovec

Víťazné kresby Sabíny Vojčákovej

Kresba Anny Rakárovej, ktorá získala 3. miesto

Slová, slová...

Stalo sa vám už niekedy v živote, že ste nič nevedeli? Samotná myšlienka sa zdá absurdná, veď predsa už len informácia, že človek nič nevie, niečo znamená. Je to jeden kus, jednotka v reči počítača, na otázku: „Nevieš?" je odpoveď: „Áno, neviem." V slovenčine ešte fungujú aj odpovede: „nie, neviem; ee; hé; ehm" atď. Netreba zabudnúť, že mnoho filozofov na tom, že nič nevedeli, stavali svoju kariéru, veď slávna myšlienka znie: „Viem, že nič neviem" – po grécky: „kopyto ergo sum" – nuž, cudzie jazyky mi moc nejdú. Asi je to tým, že sú mi cudzie. Napríklad taká slovenčina mi cudzia nie je, a tá mi ide. Ako budúci učiteľ by som rád túto xenofóbnu nálepku jazykom vymazal, aby ich mohol vedieť každý.

Ale ani v slovenčine nie som vynikajúci. Je stále mnoho vecí, o ktorých viem, že o nich nič neviem. Napríklad, prečo povieme „do korán" a nie „do biblie", ak chceme vyvetrať? Môže za to hádam Štúr a jeho odmietanie moslimov? Odpovede na takéto otázky má veda nazývaná etymológia. Primárnym cieľom tejto vedy je hľadať také slová, ktoré by sa neskôr dali použiť v krížovkárskych slovníkoch. Názov pochádza zo spojenia etymon– pravda a -logia, čo je horizontálna previsnutá nosná konštrukcia. Sekundárny cieľ je nájsť pôvod slov a pátrať, ako slová či ustálene slovné spojenia vznikli. Ak si pozriete etymologický slovník, tak prídete na to, že etymológovia sa veľmi radi hádajú. K slovu „lekár" dávajú hneď tri pôvody: praslovanský, germánsky a latinský. Musím povedať, že aj napriek nezhodám ma to fascinuje. Veď napríklad taký „notes" je vlastne len anglické slovíčko pre „poznámky", ktoré bežne píšeme aj my do našich diárov, ale z nejakého dôvodu sme si slovíčko prisvojili, a teraz znamená notes, nuž notes...

Ďalšie slovíčko, ktoré máme požičané, je „profesionál". Po našom je to expert, čo ale nie je pravda v angličtine. Po anglicky to znamená len to, že sa to buď týka profesie, alebo je to pomenovanie pre človeka, ktorý má peniaze za určitú činnosť, hoci ju nemusí ovládať dobre. Na to mi napadajú hneď dva príklady, prvým som ja, pretože som dostal peniaze za fejtón z minulého roka, hoci expertom nie som. Druhým príkladom je Windows Professional, ktorý – ako dobre vieme – nebol tiež expertný. Neskôr bol Windows Professional nahradený Windows [X], kde X vyjadruje počet nepreskočiteľných aktualizácií softvéru predtým, ako sa človek chystá počítač vypnúť.

Etymológia mi pomáha veci, o ktorých nič neviem, lepšie pochopiť. Napríklad som sa dozvedel, že naši predkovia boli všetci homo. Mne to však nešlo do hlavy, ako sa vôbec mohli rozmnožiť, keď sú homo. Neskôr som si prečítal, že homo je človek. Potom mi nedával zmysel výraz homosexuál, lebo ten by mal byť logicky na všetkých ľudí. Avšak na to už máme pojem bisexuál. Neskôr som sa naučil, že homo znamená aj rovnaký. A teda, že človek, ktorý má rád obe pohlavia, je bi-, čo znamená dva alebo aj oba. Ak by sme chceli použiť slovenskejší názov, tak by to bol obojsexuál, jeden zo spektra sexuálov, medzi ktorých patrí aj flautasexuál, píšťalasexuál a pre Slovensko natívny fujarasexuál. Avšak ja všetkých tolerujem, ja nie som xenofób, no určite som xenonfób. Strašne mi totiž vadí, keď jazdím v aute a xenóny sa odrážajú v strednom zrkadle mne priamo do očí.

Ako som už spomínal, xenofóbia je tú už od čias Štúra a Slovensko neopúšťa. Pevne verím, že ak sa človek pozrie do etymológie a zistí, kde má medzery, čo vie a hlavne, čo nevie, tak dosiahne v duši pravú toleranciu a mier.

Tak teda, ľudkovia, mier vám všetkým – a pite len s mierom a s mierou.

Erik Hudák

Kresba Izabely Tobolkovej, ktorá sa umiestnila na 2. mieste

Jazykové okienko

Baran/baránok/ ovca vo frazeológii

Baránka nájdeme viac-menej iba v prirovnaniach, ktoré majú biblický pôvod. Hovoríme, že je niekto *tichý ako baránok, krotký ako baránok*.

S pojmom **ovca** ako súčasťou frazém z folklórneho prostredia sa stretávame aj v negatívnych súvislostiach. Zväčša ide o porekadlá:

Mrcha ovca, čo od čriedy uteká; – hovoríme o niekom, kto sa spreneverí svojim koreňom, kto zaprie svoj pôvod alebo svoju širokú rodinu (v pejoratívnom význame však môžeme toto porekadlo použiť aj v súvislosti s takými politikmi, ktorí často menia svoju stranícku príslušnosť).

Ďalší útvar, ktorý naši predkovia poznali a používali, zasa hovorí o niekom, kto nie je spokojný s tým, čo má: *zlá je tá ovca, čo svoje rúno nosiť nechce*.

Dobrá ovca nebečí, ale mnoho vlny dáva – toto porekadlo zasa vypovedá o tom, že známkou kvality jedinca nemusia byť jeho slová (to, čo hovorí), ale jeho činy (teda to, čo koná, čo zo seba dáva).

Jedna prašivá ovca celé stádo nakazí – stačí jeden, ktorý prinesie ostatným čosi nedobré (povedzme aj nedobrú či kacírsku myšlienku) – a všetci sa ňou začnú zapodievať. Nejde tu teda o nákazu koronavírusom, ale skôr o ideovú nákazu.☺

O tvrdohlavom **baranovi** vieme všetci: ten, kto ťažko prijíma názory iných, je neraz označený za *tvrdohlavého barana*. Menej známe porekadlo hovorí:

Každý baran svoje rohy unesie; baranovi rohy nezaťažia. Tieto porekadlá vypovedajú o tom, že to, s čím sa človek narodí, sa často ľahšie nesie jemu samotnému ako okoliu; ľahšie a celkom prirodzene si nesie osud, ktorý iní nemajú – a preto ho pokladajú za ťažký.

A posledné:

– robme tak, aby bol *vlk sýty i ovca celá (i baran celý)*. Toto porekadlo je všeobecne známe: hovorí o umení manažovať veci tak, aby sa v spore alebo nejakej dileme neublížilo žiadnej zúčastnenej strane. Je to umenie...

spracovala: -gm-

Humor a filozofia vo výtvarnom umení

V apríli a máji zdobia výtvarné diela úspešného slovenského maliara, grafika a ilustrátora Martina Kellenbergera foeyr budovy Trnavskej univerzity na Hornopotočnej ulici. Pri príležitosti vernisáže výstavy sme autorovi položili niekoľko otázok.

Aké sú tvoje pocity bezprostredne po otvorení výstavy?
Predovšetkým pozitívne. Ďakujem za peknú atmosféru a dobrú organizáciu. Bolo to veľmi fajn a dúfam, že aj študenti sa cítili dobre a vo svojej činnosti budú pokračovať.

Práve so študentami Katedry dejín a teórie umenia FF TU si spolupracoval na koncepcii výstavy. Ako vnímaš generáciu súčasných mladých výtvarníkov?
Myslím si, že mladí výtvarníci alebo študenti sa majú čo učiť. To je dobre. V spolupráci so svojimi pedagógmi môžu zažiť pekné školské roky. Samozrejme, vlastná iniciatíva je veľmi dôležitá. Hľadať, zaujímať sa, triediť, pracovať, čítať, písať, rozmýšľať, a to kriticky i sebakriticky.

Čo robíš keď nie si v ateliéri a výtvarne netvoríš?
Žijem normálny život, nakupujem, športujem, cestujem, vysávam, umývam riad, robím raňajky. Skrátka všetko možné. Tiež myslím na to, čo budem zase robiť v ateliéri. Ateliér je otvorený ostrov. Je tam stále „vzrúšo". Voľná tvorba i povinné cviky. Termíny, makačka, sloboda i zodpovednosť.

Z regionálneho pohľadu si tak trocha aj „náš" autor. Absolvoval si Katedru výtvarnej výchovy Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Trnave. Ako si spomínaš na Trnavu svojich študentských čias?
Trnava bola a je stále veľmi pekné mesto. Okrem Čukotky, to bola strašná krčma. Inak naša škola bol super moderný univerzitný „campus". Monumentálka na priečelí auly od výtvarníka Kréna, plavecký bazén, krásny celý areál, prednáškové miestnosti, ateliéry, aj štadión. Niečo podobné som videl v USA, kde som hosťoval ako profesor na univerzite SMSU v Springfielde, Missouri. Ale aj univerzitný život v súčasnosti je fajn. Napríklad možnosť vycestovať v rámci program Erasmus je vynikajúca. Sebavedomí študenti môžu spoznať aj družobné univerzity v iných krajinách Európy. Je to veľká šanca a skúsenosť, ktorá prináša domov nové myslenie. Porovnávať, učiť sa a samostatne žiť a pracovať. V dobrom ovplyvňovať celý systém smerom k pružnosti a kvalite vzdelávania.

Naša výstava má názov Humor a filozofia vo výtvarnom umení. Prečo je podľa teba humor dôležitý?
Humor je soľ a korenie, ale aj pomoc, nadhľad a liek na našu prízemnosť alebo surovosť. S humorom je aj ťažká situácia lepšie zvládnuteľná. Samozrejme, ak ide o dobrý humor. A filozofia je v tom ako dvojička. Humor je myslenie alebo druh myslenia, spôsob, možnosť, iné uvažovanie. A to oslobodzuje. Nechceme byť Ťapákovci. Aj na dnešných vysokých školách by mala byť filozofia vo väčšej úcte.

Tvoje ilustrácie zdobia aj knihy pre detského čitateľa. Je veľká výzva tvoriť pre deti?
Veľmi. Je to tvorivá práca, náročná i zodpovedná. Spojenie s detstvom je veľmi dôležité. Každá kniha je iná a potrebuje iného ducha, ale vždy výtvarnú kvalitu, aby umelec nesklamal detského čitateľa.

Zdá sa, že tvojím obľúbeným motívom je koník v akejkoľvek podobe. Prečo?
Koník určite, ale nielen koník. Svet je krásny, tak treba ukázať jeho pestrosť, múdrosť, krásu a rozmanitosť, farebnosť vo všetkých motívoch a reáliách. Prírodu, architektúru, flóru i faunu. Lebo život je aj ťažký a umenie môže pomôcť niesť náš ľudský údel trochu ľahšie a dôstojnejšie. Nenechajme si vziať ľudské právo na umenie, školstvo, kultúru a spravodlivú spoločnosť.
A právo na humor...!
Za rozhovor ďakuje

Zuzana Martinkovičová
Foto: Barbora Likavská

Martin Kellenberger a Martina Vyskupová (tretia zľava) so študentmi druhého ročníka odboru dejiny a teória umenia FF TU, ktorí pripravili výstavu

Erasmus štúdium v Mníchove

Niečo o mne

Tak teda milí čitatelia, možno budúci Erasmáci, rada by som sa najskôr predstavila. Volám sa Nikol Podmanická a som študentkou na FF TU, odbor psychológia. Momentálne som v 2. ročníku na bc. stupni na dennom štúdiu. Hoci je pre mňa náročnejšie opísať všetky moje zážitky a skúsenosti na pár stranách, budem sa snažiť poukázať na to najdôležitejšie, čo Erasmus pobyt zahŕňa.
Len čo som sa o tomto projekte na našej škole dozvedela, ani na chvíľu som neváhala, pretože cestovanie bola vždy moja veľká vášeň. Všetko to začalo dňom, keď som sa rozhodla podať si prihlášku. Nad krajinami som dlho neuvažovala, keďže na gymnáziu som mala nemecký jazyk, v ktorom som sa chcela zdokonaliť.

Príchod do Nemecka

Môj pobyt začal 1. septembra 2022, keď som s tromi veľkými kuframi pricestovala do Mníchova, plná očakávaní a odhodlaná zbierať veľa nových skúseností, avšak nielen tie pozitívne, ktoré patria k životu, a vďaka ktorým môžeme napredovať a rozvíjať sa.

Ísť alebo neísť na prípravný jazykový kurz v zahraničí

Rozhodla som sa, že počas septembra budem navštevovať prípravný mesačný jazykový kurz. Toto rozhodnutie bolo popravde jedným z najlepších rozhodnutí, keďže som spoznala veľa nových študentov, ale aj samotné mesto a získala množstvo skúseností.
Študentom, ktorí sa chystajú na Erasmus, maximálne odporúčam jazykový kurz absolvovať. Nám lektorka dokonca aj pomáhala s úradnými vecami v Nemecku, napríklad ako sa prihlásiť na úrad, kde sa najesť, kde si môžeme kúpiť lístok na metro a veľa užitočných informácií z prvej ruky. Už počas prvého mesiaca som mala vďaka kurzu veľmi veľa zážitkov. Ako partia spolužiakov sme trávili spolu čas, čo nám jednoznačne pomohlo si tu pomaly, ale isto zvykať a prekonávať „homesickness". So všetkým sme si navzájom pomáhali. Takto sme sa napríklad nečakane ocitli na koncerte Eda Sheerena (zadarmo), keďže sme išli na kopec nad štadión, z ktorého sme sledovali koncert. Presne v tú chvíľu som si povedala, že aj vďaka Erasmu človek zažije veľa spontánnych akcií.

Škola a školský systém

Zimný semester v Nemecku sa začína až v polovici októbra. Hlavná budova Mníchovskej univerzity (Ludwig-Maximilians-Universität München) sa nachádza pešo asi 10 minút od mojej katedry. Univerzita sa mi veľmi páči. Ponúka veľa priestorov, kde sa študenti môžu učiť aj počas voľných dní. Musím povedať, že ja osobne trávim veľa času v knižnici, kde si zoberiete malý nákupný košík, doň vložíte osobné veci, pitie, notebook a hor sa študovať. V knižnici je príjemná atmosféra a množstvo kvalitnej literatúry, pomohla mi pri dokončení prác.
Predmetov mám dokopy šesť, vybrala som si aj navyše,

Oktoberfest 2022

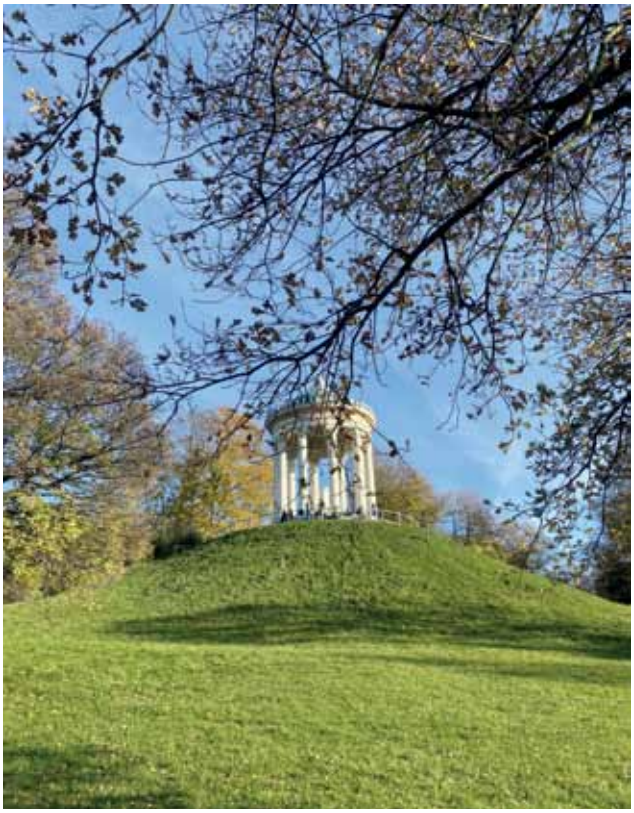

Anglická záhrada (Englisher Garten) v Mníchove

aby som mala istotu. Jeden seminár prebieha v anglickom jazyku, ostatné predmety v nemčine. Áno, začiatky boli miestami ťažšie, hlavne na porozumenie, avšak keď človek tomu venuje čas a prekladá si slovíčka, myslím, že to veľmi pomôže. Profesori sú veľmi ústretoví, ako Erasmus študent mám možnosť robiť väčšinu záverečných skúšok v angličtine. Moja výučba je prevažne online, pričom tento čas sa snažím tráviť v knižnici. Po príchode do Nemecka sa menil katalóg predmetov, a teda aj môj Learning Agreement. Nevýhodou je, že s domácou univerzitou mám totožný len jeden predmet, ostatné predmety robím buď na diaľku, ak sa dá, alebo dorábam po skončení Erasmu. Je dobré si dopredu zistiť na zahraničnej univerzite, či vám dané predmety budú sedieť s predmetmi z domácej univerzity. Aj keď je toho občas viacej, keďže súbežne robím aj práce pre domovskú univerzitu, beriem to z tej lepšej stránky.

Náklady a život v zahraničí

Ako jedna z mála som mala doslova šťastie a dostala internát. Bývam vo vlastnej izbe s kúpeľnou, ktorá je moderná a čistá. Cena za mesačný nájom je 350 €. Pôvodná cena za prvé tri mesiace bola 323 € na mesiac, avšak momentálne tu prebiehalo zvyšovanie nájmu. Na Nemecko je to však veľmi dobrá cena. Čo sa týka stravovania, k dispozícii máme školskú jedáleň, menzu, kde sa vedia najesť študenti za výhodné ceny a na výber sú mäsité, ale aj vegetariánske jedlá. Taktiež treba rátať aj s nečakanými výdavkami, ako sú napríklad pripájacie káble na internet, prípadne povinné poplatky v krajine.

Doprava je tu tiež nákladnejšia, avšak ako študent som si kúpila semestrálny lístok za 209 €. Záleží to určite aj podľa krajiny, v Nemecku konkrétne je aj vyšší poplatok za študentskú kartu (138 €).

Erasmus a spoznávanie nových miest

Erasmus vám taktiež otvára brány cestovania. Ja som navštívila dvakrát Salzburg, Bayerischell, kde sme išli so spolužiačkou z Francúzska na turistiku, najbližšie máme v pláne ísť so spolužiakmi do Norimbergu. Mníchov sa mi vryl do srdca. Z môjho pohľadu je to ideálne študentské mesto s množstvom aktivít.

Záver

Momentálne mám za sebou tri mesiace môjho pobytu. Popravde som si ani nestihla všimnúť, ako to všetko neuveriteľne ubehlo. Aj keď som sa veľakrát cítila smutná, chýbal mi domov, nikdy by som nezmenila rozhodnutie ísť práve sem. Myslím si, že ma to obohatilo nielen o vedomosti, ale aj úžasné skúsenosti. Predsa len prídete do cudzieho mesta a prvé týždne ste viac-menej odkázaný sám na seba. Myslím si, že toto je pre mladého človeka tá najlepšia škola života. Našla som si priateľov z rôznych kútov sveta, spoznala nemeckú kultúru, naučila sa samostatnosti. Na záver by som dodala, že túto skúsenosť by som odporučila každému študentovi.
Som vďačná za každý jeden deň strávený tu a taktiež mojim rodičom a kamarátom za obrovskú každodennú podporu a, samozrejme, aj mojej škole, ktorá mi to umožnila.

Nikol Podmanická
Foto: autorka

Vestibul hlavnej budovy Mníchovskej univerzity

Osobitné práva uhorských šľachtičien

8. marca 2023 sme sa v univerzitnej knižnici pokúsili tak trocha rehabilitovať, v súčasnosti neprávom obchádzaný, Medzinárodný deň žien. Príspevky, ktoré odzneli na kolokviu Ženy v priebehu vekov nám predstavili úlohu, postavenie a práva žien naprieč storočiami a v rôznych spoločenských a historických obdobiach. Jednotlivé pohľady na ženy vám postupne prinášame na stránkach nášho časopisu. S prvým obrazom ženy v antickom Grécku Lucie Novákovej ste sa mohli oboznámiť v minulom čísle. Dnes pokračujeme príspevkom Adriany Švecovej a Miriam Laclavíkovej o právach uhorských šľachtičien v uhorskej právnej kultúre pred rokom 1848.

Feudálne uhorské právo si osvojilo k šľachtickým ženám (ako kompenzáciu ich všeobecne akceptovaného statusu „slabšieho pohlavia") prístup ochrany a protežovania žien predovšetkým v odvetviach majetkového a dedičského práva. Vytvorilo si za stovky rokov existencie feudálneho (súkromného) uhorského práva cestou právnej obyčaje a viacerých zákonných úprav koncept osobitných práv šľachtických žien, prináležiace k výsostným majetkovým a dedičským výsadám ženského pohlavia (*privilegia favorabilia*) v úprave stavovsky podmieneného šľachtického krajinského práva. Jednotlivé, nižšie definované inštitúty boli predovšetkým súčasťou vecných a dedičských práv žien a radíme k nim: veno, obvenenie, prínos (alebo tzv. výbavu), vdovské právo, majetok ženskej vetvy, kapilárne právo a dievčenskú štvrtinu.

Veno, prínos a obvenenie

Uvedené inštitúty tvoria jadro tzv. osobitných práv ženského pohlavia, ktoré patrili samotnej manželke a po jej smrti tiež jej potomkom. Nekoncepčná a torzovitá úprava, viazaná na obyčajové právo, sa zrejme podpísala pod terminologickú nevyjasnenosť, keďže sa slovenský pojem weno stotožnilo tak s venom, ako aj s obvenením. Veno (*allatura uxorea* alebo aj *dos*) a prínos (*pharafernum*) poznali privilegované i neprivilegované stavy. Za veno sa chápal majetok, ktorý v čase uzavretia manželstva dostávala manželka od rodiny alebo od tretej osoby pre ľahšie znášanie spoločného manželského života a potrieb rodiny. Odovzdanie alebo plnenie vena a taktiež prínosu sa spájalo s okamihom vzniku manželstva (vydaja) manželky, a preto sa prínos stotožňoval so snubným či svadobným darom alebo výbavou. V prípade vena sa však nevyvinula povinnosť na jeho zriadenie, išlo o právo otca alebo manželkiných pokrvných príbuzných na jeho odovzdanie.

Prínos pri bližšej analýze prameňov chápeme v zhode s uhorskou praxou širšie, keďže zahŕňal všetok majetok, prinesený manželkou do manželstva bez skúmania jeho povahy (hnuteľné

Kristína Ňáriová, druhá manželka palatína Mikuláša Esterházyho, ktorý bol stavebníkom univerzitného Kostola sv. Jána Krstiteľa v Trnave

alebo nehnuteľné) alebo dôvodu nadobudnutia (samostatne nadobudnutý alebo zdedený) pred vznikom manželstva.

Za významné majetkové právo sa považovalo obvenenie (*dos*, *dotalitium*, nem. *Morgengabe*, označené aj ako venné). Išlo o majetok, ktorý získala manželka od manžela z titulu straty panenstva a plnenia manželských povinností a manželskej vernosti. Nárok naň vznikal konzumáciou manželstva, avšak k jeho vyplácaniu alebo vydaniu dochádzalo až po zániku manželstva (čo v minulosti znamenalo prakticky zánik manželstva smrťou manžela) pre uľahčenie vdovského postavenia. Nárok naň však manželka strácala, napr. aj nemravným správaním.

Vdovské právo a vdovské dedenie

Šľachtickej vdove patrilo okrem vdovských dedičských nárokov osobitné vdovské právo (*ius viduale*), ktorého ochranu položili už zákony Štefana I. Preferenčné dedičské nároky pozostalej šľachtickej manželky vymedzila zbierka obyčajového práva – skrátene nazývaná Tripartitum a na ňu nadväzujúce zákonodarstvo nasledujúcim spôsobom:

a) ak existovali zákonní dediči prvej dedičskej skupiny, vdove sa ponechávali konkrétne hnuteľnosti a práva manžela, ako boli napr. snubný prsteň, manželov slávnostný oblek, t. j. honoračné veci slúžiace na demonštráciu spoločného manželského zväzku, ďalej polovica žrebčína do 50 kusov, jeden dedičský podiel zo všetkých hnuteľností (zdedených aj nadobudnutých) s výnimkou vecí určených mužským dedičom.

b) ak neexistovali žiadni zákonní dediči v descendentnej línii a manžel zomrel bez zriadenia úkonu *mortis causa*, manželka dedila všetky hnuteľnosti.

U šľachty je taktiež vhodné opozitne k neprivilegovaným stavom podotknúť, že pôvodné právo, normované v Tripartite, nepoznalo vzájomné dedičské právo manželov a vyššie uvedenú zvýšenú dedičskú ochranu si mohla nárokovať iba vdova. Vzájomné majetkové postavenie a dedičskoprávne nároky manželov mohli však meniť a dopĺňať už len manželské zmluvy, o aplikácii ktorých v právnej kultúre uhorskej nobility vieme relatívne málo. Definitívne vzájomné dedičské nároky manželov uznal až zákonný článok XI z roku 1687, pod-

ľa ktorého obaja šľachtickí manželia dedili vzájomne po sebe hnuteľnosti, záložné práva k nehnuteľnostiam a tie nehnuteľnosti, pri nadobudnutí ktorých bolo zmluvne zapísané i meno manželky, pretože u šľachty platila zásada, že hlavným nadobúdateľom je vždy manžel. Ak nebolo potomkov manžela, vdova prednostne dedila celý nadobudnutý nehnuteľný majetok s odôvodnením, že sa nadobudol zväčša kúpou za peniaze, ktoré sa vždy chápali ako hnuteľnosť a patrili vždy pozostalej manželke. Na aviticitnom (zdedenom) majetku jej zostalo výhradne nižšie zmienené zákonné vdovské požívacie právo.

Vdovské právo sa konštruovalo ako užívacie právo (*usus fructus*) na celú pozostalosť manžela za predpokladu, že vdova zotrvala vo vdovskom stave a uzavrela pôvodné platné alebo aspoň putatívne manželstvo. Ak nedošlo k obmedzeniu výkonu uvedeného užívacieho práva, prináležala tiež vdove vyživovacia povinnosť (*vitatium*) na ťarchu dedičov, keďže pôvodná manželova povinnosť alimentovať ju počas manželstva prešla po jeho smrti na pozostalosť, resp. dedičov tejto pozostalosti. Právne obmedzenie výkonu vdovského užívacieho práva znamenal buď samotný závet poručiteľa – manžela, alebo žiadosť potomkov obmedziť výživné. Novým platne uzavretým manželstvom manželka strácala právo na užívanie pozostalosti, *e converso* mohla požadovať primeranú výbavu na ťarchu manželovej pozostalosti a jeho zákonných dedičov.

Dievčenská štvrtina a vlasové právo

Z vlasového (alebo panenského) práva (*ius capillare*) a dievčenskej štvrtiny (*quarta puellaris*, *ius quartalitium*), ktorých počiatky hľadajme v zákonoch prvých Arpádovcov a prvých uhorských obyčajach (kvarta bola potvrdená v čl. 4 Zlatej buly Ondreja II. z roku 1222), sa vyvinul základ majetkového a dedičského práva ženských potomkov. Šľachtické dcéry našli pomocou týchto inštitútov primerane dôstojnú majetkovoprávnu ochranu po smrti otca.

Vlasové právo predstavovalo typický európsky stredoveký inštitút a ako sa o ňom vyjadril znalec uhorského práva Imrich Kelemen:„pôvodom pochádza teda z prirodzenej povinnosti rodičov starať a vychovávať svoje potomstvo. Táto povinnosť po smrti rodičov prechádza na ich majetok, a teda na ich dedičov (najčastejšie bratov tejto dcéry/dcér, pozn. aut.).“ Vlasové právo sa pretavilo do týchto

Portrét baronesy Zuzany Zerdahelyovej, rod. Zayovej

práv: 1) bývania v otcovskom dome (*habitatio*) a jeho užívanie spolu so štvrtinou otcovského majetku (prípadne aj so sestrami, ak bolo dcér viacero); 2) na stavovsky primerané zaopatrenie, alimentovanie (*sustentatio*); 3) na šľachtickému stavu primeranú výbavu (*emaritatio*).

Pokiaľ ide o dievčenskú štvrtinu, v tomto osobitnom dedičskom nároku šľachtickej dcéry sa prejavila jasná akceptácia zreteľného odlíšenia dedičských nárokov potomkov v postavení synov a dcér. Z jej titulu získali ženské dedičky otca a tiež ich potomkovia (oboch pohlaví) zákonnou cestou osobitné dedičské právo na otcovské zdedené majetky (tzv. aviticitu alebo dedovizeň).

Na základe dievčenskej štvrtiny sa mladým, slobodným šľachtickým dcéram mala zabezpečiť slušná (v súlade s dobovými mravmi) existencia, výchova a výživa do momentu ich vydaja a isté (finančné alebo vecné) zabezpečenie dcéry (dcér) po smrti otca. Mohla sa vydávať (vyčleniť) istá nehnuteľnosť a odovzdať *in natura*, alebo najobvyklejší spôsob jej vydania bolo vyplatenie peňažnej hodnoty štvrtiny z otcovského zdedeného majetku. Ak by sa aj kvarta vydávala *in natura*, mali zákonní aviticitní dediči zákonné predkupné právo na majetok, vydelený pre kvartu.

Jeho právnu podstatu vhodne zhrnulo Tripartitum (I/čl. 88) ako vecné (dedičské) právo poskytované nevydatým alebo vydatým dcéram po smrti otca z dedičných otcovských majetkov a práv na znak ich príslušnosti k pokrvnému príbuzenstvu k otcovmu rodu a ako svedectvo ich šľachtického, rodového pôvodu.

Záver

V opísaných inštitútoch uhorských šľachtičien sa perspektívne prelínali majetkové a dedičské nároky ženy v roli manželky alebo vdovy a osobitné majetkové a dedičské nároky ženských potomkov s funkciami naplniť a prispieť privilegovaný, šľachtický spôsob života pre nezaopatrené ženy (pre vdovy po smrti manžela, pre slobodné dcéry po smrti ich otca). Kým feudálne právo postulovalo a fixovalo nerovnosť mužov a žien vo sfére ich osobných vzťahov, chápanú ako „prirodzený“ dôsledok rôznosti a rôzneho poslania a spoločensky zaužívaných životných rolí oboch pohlaví, v oblasti majetkových a dedičských vzťahov sa naopak vo viacerých smeroch snažilo o korekciu uvedenej nerovnosti rôznymi formami zvýhodnení a protekcionizmu ženského pohlavia.

Adriana Švecová
Miriam Laclavíková
Foto: autorky.

Použitá literatúra:

FAJNOR, V. Manželské právo majetkové na Slovensku. In: *Právny obzor*, 1920, roč. 3, s. 17; GZOVSKÝ, V. *Privátne testamenty podľa práva platného na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi.* Prešov 1925, s. 64 n.; KADLEC, K. *Verböczyovo Tripartitum a soukromé právo uherské i chorvatské šlechty v něm obsažené.* Praha 1902, s. 246-247; KELEMEN, E. *Institutiones juris Hungarici privati. Liber II.* Budae 1818, s. 201; KERN, T. *Die gesetzliche Erbfolge in Ungarn.* Wien 1897, s. 55 n.; KÖVY, A. *Summarium elementorum iurisprudentiae Hungaricae.* 1822, s. 80-81; LACLAVÍKOVÁ, M. *Formovanie úpravy majetkových vzťahov medzi manželmi (od vzniku uhorského štátu do prvej československej kodifikácie rodinného práva)*. Bratislava 2010, s. 45, 130 n., 183, 190, 202; LACLAVÍKOVÁ, M. – ŠVECOVÁ, A. *Pramene práva na území Slovenska I.* Trnava 2007, s. 66; LACLAVÍKOVÁ, M. – ŠVECOVÁ, A. Dve strany jednej mince – úbohá alebo veselá vdova? Právne postavenie vdovy v súkromnom práve konca 19. a v prvej polovici 20. storočia na území Slovenska. In: *Právněhistorické studie*, 2022, roč. 52, č. 2, s. 95-111; LACLAVÍKOVÁ, M. – ŠVECOVÁ, A. *Žena v stredovekom a novovekom Uhorsku. Právne postavenie šľachtičnej.* Praha 2022, s. 71-165; LUBY, Š. *Dejiny súkromného práva na Slovensku*. (reprint). Bratislava 2002, s. 322 n.

Aby sa Trnavská univerzita dožila viac ako jej slávna predchodkyňa

O uplynulých tridsiatich rokoch obnovenej Trnavskej univerzity (1992 – 2022) sa zhovárame s riaditeľom Ústavu dejín Trnavskej univerzity PhDr. Mariánom Manákom, PhD.

Kedy sa začalo hovoriť o vytvorení univerzity v meste Trnava?
Prvé myšlienky o zriadení univerzity v Trnave boli už na námestí počas Nežnej revolúcie v roku 1989. Neskôr sa táto myšlienka začala formovať začiatkom 90. rokov medzi zástupcami mesta, učiteľmi a vedeckými pracovníkmi.
Podľa mňa základné dôvody na zriadenie univerzity boli dva. Jednak to bola skutočnosť, že krátko predtým bola zrušená Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Trnave a presunutá do Bratislavy. Čiže mesto prišlo o jednu akademickú ustanovizeň. A druhým dôvodom bola istá reminiscencia medzi odborníkmi – historikmi v Trnave. Vedeli o historickej univerzite a poznali jej dejiny. Navyše stále existovali historické budovy pôvodnej univerzity.

Vieme, kto prišiel prvý s nápadom obnovenia Trnavskej univerzity?
V novembri 1989 v revolučnom období na námestí v Trnave vystúpil vtedajší riaditeľ Štátneho archívu Trnava – neskorší profesor a vedúci katedry histórie na Trnavskej univerzite, Jozef Šimončič, práve s touto myšlienkou zriadenia Trnavskej univerzity.

Ako sa to ďalej rozvíjalo?
Predovšetkým bolo treba zostaviť štruktúru študijných programov a zabezpečiť personálne obsadenie a priestory. Ďalším krokom bolo získanie súhlasu akreditačnej komisie, pretože bez jej súhlasu nová univerzita vzniknúť nemohla. No a ďalším krokom bolo požiadanie o samotné zriadenie univerzity. Tu by som chcel zdôrazniť jednu, možno menej známu vec, že pôvodné plány hovorili o tom, že nová vysoká škola v Trnave ponesie názov Univerzita Antona Bernoláka. Až neskôr kompetentní dospeli k dohode, že nová vysoká škola bude nazvaná Trnavská univerzita.

Asi to nebola náhoda?
Nie, pretože bola to tá reminiscencia na pôvodnú historickú univerzitu z rokov 1635 – 1777, teda na jej slávnu predchodkyňu.

Kto všetko pomohol so zriadením Trnavskej univerzity?
Tých osobností, ktoré stáli pri zrode Trnavskej univerzity, bolo viacero, nerád by som niekoho obišiel. Napríklad bol ním arcibiskup – metropolita Mons. Ján Sokol, vtedajší primátor Trnavy Imrich Borbély, neskôr prvý predseda akademického senátu Trnavskej univerzity Michal Slivka, neskôr známy politológ Michal Horský, no a, samozrejme, nemožno nespomenúť ani neskorších dvoch rektorov Trnavskej univerzity, najmä Antona Hajduka a Mareka Šmida.

Priložilo ruku k dielu aj samotné mesto?
Treba zdôrazniť, že mesto Trnava prakticky od samých počiatkov vzniku univerzity vysokú školu podporovalo a prakticky už pri jej zrode poskytlo päťposchodovú budovu bývalého Stavoprojektu na Hornopotočnej ulici 23 na užívanie pre univerzitu. Táto budova stojí oproti historickým budovám pôvodnej univerzity. V tom čase prebiehali rekonštrukčné práce na budove, aby tu mohol prebiehať pedagogický proces. Vedenie univerzity tak spočiatku zasadalo v priestoroch Slovenskej akadémie vied v Bratislave, odkiaľ pochádzala väčšina vtedajších učiteľov a neskôr sa presunula do Trnavy, a to do priestorov Materiálovo-technologickej fakulty STU na Paulínsku ulicu, až následne priamo na Hornopotočnú ulicu.

Čo rozhodlo, že Trnavská univerzita vznikla pred 30 rokmi?
Tým rozhodujúcim momentom bol 25. marec 1992, keď Slovenská národná rada zákonom číslo 191 schválila

Riaditeľ Ústavu dejín TU Marián Manák

zriadenie Trnavskej univerzity so sídlom v Trnave. Tento zákon podpísal vtedajší predseda Slovenskej národnej rady František Mikloško a predseda vlády SR Ján Čarnogurský. Ďalším medzníkom bolo, samozrejme, aj vymenovanie prvého rektora TU, ktorým bol Anton Hajduk. Toho menoval vtedajší prezident ČSFR Václav Havel. Významným medzníkom je tiež vznik prvých fakúlt 1. septembra 1992: fakulty humanistiky a pedagogickej fakulty.

Tridsať rokov ubehlo aj od slávnostnej inaugurácie. Ako prebehla?
Slávnostná inaugurácia začala svätou omšou v Katedrále sv. Jána Krstiteľa. Odtiaľ sa celý sprievod presunul do budovy na Hornopotočnej ulici, kde bola slávnostne odhalená socha Petra Pázmaňa, ktorej autorom bol trnavský rodák a slávny sochár William Schiffer. Neskôr pokračovala a vyvrcholila v preplnenej sále Trnavského divadla.
Na slávnostnej inaugurácii sa zúčastnilo množstvo rektorov nielen zo Slovenska, ale aj z Čiech. Boli tu zástupcovia cirkevných kruhov, politickej

garnitúry, predstavitelia miest a už tu boli aj prví študenti Trnavskej univerzity. Pozdravné listy zaslalo konzorcium dvadsiatich piatich amerických univerzít, vrátane Harvardovej. Osobný pozdravný list zaslal vtedajší známy myslitel a filozof Karl Popper.

Ako sa vyvíjal termín inaugurácie?
Pôvodne bola plánovaná na 17. novembra, ale vzhľadom na to, že bol pripravený vládny zákon o zrušení Trnavskej univerzity, tak sa to presunulo o pár dní skôr. Slávnostná inaugurácia sa tak uskutočnila už 8. novembra 1992.

Ako sa ďalej rozvíjala univerzita?
V relatívne krátkom čase nasledoval vznik ďalších fakúlt, v roku 1994 bola zriadená fakulta ošetrovateľstva, v súčasnosti je to fakulta zdravotníctva a sociálnej práce. V roku 1997 teologická fakulta a poslednou, piatou je právnická fakulta, ktorá bola zriadená v roku 1998, pričom najväčšiu mieru na jej zriadení mal neskorší rektor Peter Blaho.

Prvým rektorom Trnavskej univerzity sa stal Anton Hajduk. Ako naňho spomínate?
Bol to významný astrofyzik, uznávaný medzinárodnou vedeckou komunitou. Okrem iného bol ocenený americkou agentúrou NASA. Anton Hajduk bol veľkým bojovníkom za akademické práva a akademické slobody, pričom tento boj bol rozhodujúci práve v prvých mesiacoch vzniku Trnavskej univerzity. Keby nebolo jeho principiálnych postojov, dovolím si povedať, že Trnavská univerzita v súčasnej podobe by takto neexistovala.

Tlačová beseda vedenia TU v roku 1993. Zľava: Mikuláš Bašo, Michal Horský, Anton Hajduk, Michal Slivka, Ján Drdúl.

Prvé mesiace Trnavskej univerzity museli byť veľmi hektické.
Krátko po nástupe novej vlády Vladimíra Mečiara začala vládna garnitúra presadzovať snahy o ovládnutie Trnavskej univerzity. Začalo to spochybňovaním vymenovacieho dekrétu prvého rektora Antona Hajduka, pokračovalo to falošným ministerským zápisom študentov. Ďalej vládna moc zablokovala finančný účet Trnavskej univerzity. Dokonca sám minister kultúry Dušan Slobodník sa zúčastnil na výmene zámky na rektoráte. Keďže tieto snahy boli neefektívne z pohľadu vládnej moci, tak došlo dokonca k vypracovaniu návrhu zákona o zrušení Trnavskej univerzity.

Kde je univerzita dnes?
Trnavská univerzita si prešla ťažkým obdobím a v minulom roku oslávila 30 rokov. S oficiálne priznaným titulom vedecká univerzita ako jediná zo spoločenskovedných univerzít na Slovensku. A to samo osebe signalizuje, čo dosiahla. Osobne jej prajem ďalšie napredovanie, bohaté, plodné roky. A predovšetkým to, aby sa dožila viac rokov ako jej slávna predchodkyňa.

Za rozhovor ďakuje

Matúš Demko

Foto: Mária Hajduková, Marián Manák

Pochod študentov TU proti vládnemu návrhu na zrušeniu univerzity v roku 1992

Redakcia časopisu UNIVERSITAS TYRNAVIENSIS vyhlasuje 10. ročník **fotografickej súťaže** pre denných študentov Trnavskej univerzity

LET(O)_2023

Svoje letné pohľady (max 3 fotografie) posielajte prostredníctvom svojich e-mailov Outlook na adresu **sutaz@truni.sk** do konca augusta.

truni.sk